

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Bakalářská práce

Zahraniční činnost Evropské unie

Vypracoval: Tomáš Linhart

Vedoucí práce: RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D

České Budějovice 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tomáš LINHART
Osobní číslo: E17042
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Strukturální politika EU pro veřejnou správu
Téma práce: Zahraniční činnost Evropské unie
Zadávající katedra: Katedra regionálního managementu

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Hlavním tématem bakalářské práce jsou způsoby utváření zahraniční politiky Evropské unie. Cílem práce je zjistit, jaké politiky třetích států jsou především ovlivňovány zahraniční činností Evropské unie, jaký důraz je kladen na otázky ohledně lidských práv a ekonomických zájmů.

Metodika práce:

Teoretická část bude věnována historickému vývoji evropské integrace, charakteristice institucí Evropské unie a vymezení jejich pravomocí. Dále bude následovat charakteristika aktivit Evropské unie v určitých politikách a popsání významných zahraničních nástrojů.

V praktické části subjektivně ohodnotím vliv zahraničních aktivit Evropské unie na nečlenské státy. Na základě bilaterálních a multilaterálních smluv definuji příklady v praxi.

Rámcová osnova:

1. Abstrakt, 2. Úvod, 3. Cíle a metodika, 4. Teoretická část, 5. Praktická část, 6. Vyhodnocení, 7. Závěr, 8. Seznam použitých zdrojů, Přílohy.

Rozsah pracovní zprávy: 40 – 50 stran

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Cini, M. (2007). European union politics. Oxford press.

Dostál, P. (2010). Multi-speed European Union: differentiated integration and spatial development in public opinion. Czech Geographic Society.

Fiala, P., & Pitrová, M. (2009). Evropská unie (2., dopl. a aktualiz. vyd). Centrum pro studium demokracie a kultury.

Foret, M., Šašinka, O., & Procházka, P. (1999). Evropské marketingové prostředí (1999 ed.). Computer Press.

Had, M. (2000). První pilíř Evropské unie (2. rozš. a upr. vyd). Ústav mezinárodních vztahů.

Had, M., & Píkna, B. (2001). Druhý a třetí pilíř Evropské unie. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky. Computer Press.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání bakalářské práce: **25. března 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 19 (23)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 24. dubna 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 30. dubna 2020

.....

Tomáš Linhart

Poděkování

Rád bych poděkoval mé vedoucí práce RNDr. Zuzaně Dvořákové Líškové, Ph.D za cenné rady, čas, vstřícnost a trpělivost při řešení problematiky v bakalářské práci. Také bych rád poděkoval mé rodině za podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem „Zahraniční činnost Evropské unie“ se zabývá procesy a vnitřními záležitostmi a jejich následnými dopady na stanovení priorit při uzavírání bilaterálních a multilaterálních dohod na mezinárodní scéně.

Práce definuje integrační vývoj, počínaje smlouvou o Společenství uhlí a oceli, Římskými smlouvami, Schengenskou dohodou, Jednotným evropským aktem, vznikem Evropské unie Maastrichtskou smlouvou, Amsterdamskou smlouvou a reformní Lisabonskou smlouvou. Práce vymezuje nezbytné klíčové instituce Unie a stanovuje koordinované aktivity, kterými samostatné instituce disponují vůči nečlenským zemím či mezinárodním organizacím, nebo se zásadně podílejí na budoucím směřování mezinárodních aktivit Evropské unie. Bakalářská práce představuje postupy vyjednávání zahraničního obchodu, dále pak vývoj a činnost Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie a Evropské služby pro vnější činnost a následně popisuje významné zahraniční nástroje Evropské unie.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit a stanovit, jaké politiky a vnitřní záležitosti třetích států jsou především ovlivňovány zahraniční činností Evropské unie. Na základě bilaterálních a multilaterálních smluv, uzavřených mezi Evropskou unií a ostatními státy či uskupeními, práce definuje příklady v praxi, kde jsou v určitých oblastech vidět změny ve vnitřních záležitostech, jako jsou úpravy legislativního rámce, které vznikly na podnět prosazený Evropskou unií. Bakalářská práce konkrétně posuzuje daně, dopravu, energetiku, hospodářské záležitosti, humanitární pomoc a civilní obranu, lidská práva, regionální politiku, spravedlnost a vnitřní záležitosti, vesmírné záležitosti, vzdělávání a kulturu, zaměstnanost a sociální věci, životní prostředí a změnu klimatu a jako poslední zemědělství a bezpečnost potravin. Vliv Evropské unie na jednotlivé dílčí činnosti nečlenských států jsou vymezeny do tří skupin, a to na ty, které jsou nejvíce ovlivňovány, průměrně ovlivňovány a minimálně ovlivňovány.

Klíčová slova:

bilaterální a multilaterální smlouvy, zahraniční politika, Evropská unie, třetí země, vliv, integrační proces, instituce, vztahy

Abstracts

The bachelor's thesis entitled "Foreign Activities of the European Union" deals with processes and internal affairs and their subsequent impact on setting priorities in concluding bilateral and multilateral agreements on the international level.

The work defines the integration development, starting with the Coal and Steel Treaty, the Treaties of Rome, the Schengen Agreement, the Single European Act, the creation of the European Union, the Maastricht Treaty, the Treaty of Amsterdam and the Reform Treaty of Lisbon. The thesis defines necessary key institutions of the Union and determines the coordinated activities that independent institutions have towards non-member countries or international organizations, or fundamentally participate in the future direction of the European Union's international activities. The bachelor's thesis presents the procedures of foreign trade negotiations, then the development and activities of the Common Foreign and Defence Policy of the European Union and the European External Action Service and the publication of foreign instruments of the EU.

The aim of the bachelor's thesis was to find out and determine which politics and internal affairs of third countries are primarily influenced by the foreign activities of the European Union. On the basis of bilateral and multilateral agreements concluded between or among the European Union and other states or international groupings, the work defines examples in practice where changes in internal affairs are visible in certain areas, such as changes in the legislative framework, which were the result of the subject enforced by European Union. The bachelor thesis specifically assesses taxes, transport, energy, economic affairs, humanitarian aid and civil protection, human rights, regional affairs, justice and home affairs, space affairs, education and culture, employment and social affairs, environment and climate change, and lastly agriculture and food safety. The influence of the European Union on individual sub-activities of non-member states is defined into three groups. Most affected, average affected and least affected.

Key words:

bilateral and multilateral agreements, foreign policy, European Union, third countries, influence, integration process, institutions, relations

Obsah

ÚVOD	10
1 SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY A PŘEHLED ŘEŠENÉHO PROBLÉMU	11
1.1 VÝZNAMNÉ SMLOUVY INTEGRAČNÍHO PROCESU EVROPSKÉ UNIE	11
1.1.1 Pařížská smlouva	11
1.1.2 Římské smlouvy	12
1.1.3 Schengenská dohoda	12
1.1.4 Jednotný evropský akt	13
1.1.5 Maastrichtská smlouva	13
1.1.6 Amsterdamská smlouva	14
1.1.7 Lisabonská smlouva	15
1.2 HLAVNÍ INSTITUCE EVROPSKÉ UNIE	18
1.2.1 Evropská komise	18
1.2.2 Evropský parlament	19
1.2.3 Evropská rada	19
1.2.4 Soudní dvůr Evropské unie	20
1.2.5 Rada Evropské unie	21
1.2.6 Evropská centrální banka	21
1.2.7 Evropský účetní dvůr	23
1.3 POLITIKY EVROPSKÉ UNIE	24
1.3.1 Hospodářská, měnová a dílčí politiky	25
1.3.2 Zásadní rozvojové politiky	28
1.3.3 Mezinárodní obchod	31
1.3.3.1 Bilaterální obchodní smlouvy	32
1.3.3.2 Proces vzniku bilaterální dohody v Evropské unii	34
1.3.4 Zahraniční vztahy	35
1.3.4.1 Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)	35
1.3.4.2 Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ)	38
1.3.4.3 Unijní zahraniční nástroje	38
1.3.4.3.1 Nástroj humanitární pomoci	39
1.3.4.3.2 Nástroj pro lidská práva a demokracii	41
2 CÍL PRÁCE	42
2.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
2.2 OPERACIONALIZACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	42
3 METODIKA	43

3.1	POUŽITÉ METODY.....	43
3.2	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	44
4	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ.....	45
4.1	REŠERŠE VYBRANÝCH POLITIK NEČLENSKÝCH STÁTŮ	45
4.2	NEJVÍCE OVLIVŇOVANÉ POLITIKY	46
4.2.1	<i>Lidská práva.....</i>	46
4.2.2	<i>Životní prostředí.....</i>	46
4.3	PRŮMĚRNĚ OVLIVŇOVANÉ POLITIKY	47
4.3.1	<i>Hospodářské záležitosti</i>	47
4.3.2	<i>Humanitární pomoc a civilní ochrana.....</i>	48
4.3.3	<i>Regionální politika</i>	49
4.3.4	<i>Spravedlnost a vnitřní záležitosti</i>	49
4.3.5	<i>Zaměstnanost a sociální věci</i>	50
4.3.6	<i>Zemědělství a bezpečnost potravin</i>	50
4.4	MINIMÁLNĚ OVLIVŇOVANÉ POLITIKY	51
4.4.1	<i>Daně</i>	51
4.4.2	<i>Doprava</i>	51
4.4.3	<i>Energetika.....</i>	52
4.4.4	<i>Vesmírné záležitosti.....</i>	52
4.4.5	<i>Výzkum a inovace</i>	53
4.4.6	<i>Vzdělání</i>	53
5	DISKUZE.....	54
	ZÁVĚR.....	63
	SUMMARY AND KEY WORDS	64
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65
	ODBORNÁ LITERATURA	65
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	66
	DALŠÍ ZDROJE	71
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	72
	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	73

ÚVOD

Bakalářská práce s názvem „Zahraniční činnost Evropské unie“ přináší přehled poznatků o zahraničních aktivit Evropské unie. Text slouží k rychlému pochopení a orientaci v tématu. Práce definuje postupný integrační vývoj Evropské unie a vymezuje klíčové instituce Evropské unie, popisuje institucionální aktivity, kterými samostatné instituce disponují vůči nečlenským zemím či mezinárodním organizacím, nebo se zásadně podílejí na budoucím směřování mezinárodních aktivit Evropské unie. Bakalářská práce se zabývá procesy a vnitřními záležitostmi Evropské unie, dále představuje postupy při vyjednávání zahraničního obchodu a následně vývoj a činnost Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie a Evropské služby pro vnější činnost a následně popisuje významné zahraniční nástroje Evropské unie.

Na základě vnitřních procesů a záležitostí totiž posuzuje následný dopad na stanovení priorit při uzavírání bilaterálních a multilaterálních dohod na mezinárodní scéně. Určuje, jaké politiky a vnitřní oblasti třetích států, jsou především ovlivňovány zahraniční činností Evropské unie.

Na základě rešerše veřejně dostupných bilaterálních a multilaterálních smluv, uzavřených mezi Evropskou unií a ostatními státy či uskupení, práce definuje příklady v praxi, kde jsou v určitých oblastech vidět změny ve vnitřních záležitostech třetích států, jako jsou úpravy legislativního rámce, které vznikly na podnět prosazený Evropskou unií. Bakalářská práce konkrétně posuzuje daně, dopravu, energetiku, hospodářské záležitosti, humanitární pomoc a civilní obranu, lidská práva, regionální politiku, spravedlnost a vnitřní záležitosti, vesmírné záležitosti, vzdělávání a kulturu, zaměstnanost a sociální věci, životní prostředí a změna klimatu a jako poslední zemědělství a bezpečnost potravin.

Vliv Evropské unie na jednotlivé dílčí činnosti nečlenských států jsou vymezeny do tří skupin, a to na ty, které jsou nejvíce ovlivňovány, průměrně ovlivňovány a minimálně ovlivňovány. Rozsah vlivu je popsán v závěrečné diskusi. Při zpracování bakalářské práce byly použity dostupné zdroje informací jak v českém, tak i v anglickém jazyce.

1 SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY A PŘEHLED ŘEŠENÉHO PROBLÉMU

1. 1 Významné smlouvy integračního procesu Evropské unie

Dnešní podoba Evropské unie vznikla procesem evropské integrace a její postupná podoba se začala rodit již po skončení druhé světové války. Již v tuto dobu se začaly objevovat myšlenky na sjednocení kontinentu, a to z důvodu ochrany všech zemí. Také bylo důležité zlepšit ekonomickou a hospodářskou situaci.

V roce 1952 vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli, tuto smlouvu podepsaly představitelé států Německo, Francie, Itálie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko. Poté podepsaly v roce 1957 Římské smlouvy, na jejichž základě vznikly Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Díky nim se vytvořila celní unie a společný trh s volným pohybem zboží, osob, služeb a financí.

Velká změna nastala i v roce 1985, kdy byla podepsána Schengenská smlouva. Rok 1986 přináší Jednotný evropský akt, důležitý pro dobudování společného trhu. Konec osmdesátých let se nese ve znamení pádu komunismu.

Přelomem celé evropské integrace bylo podepsání Maastrichtské smlouvy v roce 1992. Právě od tohoto okamžiku začínáme mluvit o Evropské unii. Evropská unie se postupně rozrůstá o další členské státy. Dále následovala Amsterodamská smlouva a nakonec došlo k podepsání Lisabonské smlouvy v roce 2007, ta však vstoupila v platnost až v roce 2009.

1. 1. 1 Pařížská smlouva

Mezi první zakládající smlouvy Evropského společenství bezpochyby patřila Pařížská smlouva, která dala vzniknout společnému trhu s uhlím a ocelí, Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Cílem bylo eliminovat nedůvěru a napětí, které následovalo po druhé světové válce, *mezi evropskými zeměmi*. Smlouva ESUO měla

platnost padesát let, do roku 2002. První zasedání Zvláštní rady ministrů se odehrálo v Lucemburku. Následně se ze Zvláštní rady ministrů stala Rada Evropské unie.¹

1. 1. 2 Římské smlouvy

Při nutnosti pokročit s integrací hospodářských oblastí se ukázalo, že již stávající smlouva ESUO není dostačující. Pozornost se soustředila na nukleární technologie. Na základě snahy rozvíjet záruky spojené s bezpečností, ale také i s výzkumem, vzniklo Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).²

Dále se společenství zaobíralo myšlenkou založení obsáhlého ekonomického prostoru, což dalo vzniknout Evropskému hospodářskému společenství (EHS). Klíčovou myšlenkou bylo harmonizování práv mezi členskými zeměmi a také možná slučitelnost smlouvy o EHS se závazky na mezinárodní úrovni. Poměrně klíčovým rozdílem oproti smlouvě o ESUO je časová neomezenost.³

1. 1. 3 Schengenská dohoda

Dne 14. června 1985 byla mezi státy Beneluxu, Německa a Francie uzavřena dohoda, jejíž účelem bylo odstranit kontroly na hranicích, a tudíž umožnit cestování na vnitřních hranicích, a to bez nutnosti kontroly cestovních pasů. Smlouva, díky své obecnosti nevyžadovala ratifikaci ze stran států, zavazovala státy k vytvoření postupu pro její realizaci, a to do pěti let. To byl teprve začátek cesty Schengenské dohody. Po pěti letech byla sjednaná již konkrétní úmluva, která vyžadovala ratifikaci, ale důsledkem odkladů vstoupila v platnost až 26. března 1995. V následujících letech přistoupily ke smlouvě i ostatní státy. Jelikož dohoda nespádala do smluvního rámce společenství, přistoupily i státy mimo Evropskou unii. Za účelem vystavování víz či povolení pobytu nebo zjišťování informací o osobách či věcech pro potřeby celních a policejních kontrol vznikl společný Schengenský informační systém.⁴

¹ Evropská rada a Rada Evropské unie: Historie [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/history/?filters=2031>

² Fiala, P., & Pitrová, M. (2009). *Evropská unie* (2., dopl. a aktualiz. vyd). Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, strana (66-69).

³ Těž, strana (72).

⁴ Had, M., & Píkna, B. (2001). *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, str. (77 – 78).

1. 1. 4 Jednotný evropský akt

Necelý rok poté, co se k Evropskému společenství připojilo Španělské království a Portugalská republika, byl díky Jednotnému evropskému aktu zaveden vnitřní trh, což umožňoval volný pohyb zboží, osob, služeb a také kapitálu. Současně vznikla kooperace zahraniční politiky. Evropská rada, na základě aktu, nabyla právní základ.⁵

1. 1. 5 Maastrichtská smlouva

Kvůli dosažení pokroku v evropské integraci se rozhodly státy Belgie, Dánsko, Německo, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko a Velká Británie založit Evropskou unii. Jejich snahou bylo vytvořit pevné společenství budoucí Evropy, dodržovat zásady svobody, demokracie, úcty k lidským právům, základním svobodám a zásadám právního státu. Snažily se respektovat historii, kultury a tradice národů. Jejich hlavním přáním bylo posílit demokratickou povahu a efektivní fungování orgánů, posílit hospodářství a zavést jednotnou a stabilní měnu. Další snahou bylo dotvořit vnitřní trh a posilovat soudržnost a ochranu životního prostředí. Důležité bylo provádět společnou a zahraniční politiku včetně vymezení společné obranné politiky, které měly posilovat evropskou nezávislost ve světě. Dalším cílem bylo podporovat volný pohyb osob. Důležitý byl také proces vytváření užších svazků mezi národy Evropy.⁶

Maastrichtská smlouva byla podepsána v Maastrichtu dne 7. února 1992 a vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993. Jednotná soustava orgánů se skládala z: Rady, Evropského parlamentu, Evropské komise, Soudního dvora a Účetního dvora, které vykonávaly své pravomoci v souladu se Smlouvami. Poradní funkci měly také Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů.⁷

Unie vytvořená touto smlouvou dostala konkrétní pravomoci, které se označovaly jako „pilíře“. První pilíř představovala Evropská společenství, jejichž úkolem bylo podporovat fungování jednotného trhu a udržitelný rozvoj hospodářských činností,

⁵ Evropská rada a Rada Evropské unie: Historie [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/history/?filters=2031>

⁶ Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>

⁷ (poznámka autora text byl čerpán ze zdroje uvedeného pod bodem 6)

vysokou zaměstnanost a rovnost žen a mužů. Snahou bylo vytvořit společný trh a zavedení hospodářské a měnové politiky. Druhý pilíř představovala společná zahraniční a bezpečnostní politika, která měla chránit společné hodnoty a posilovat bezpečnost ve všech formách, upevňovat demokracii, podporovat mezinárodní spolupráci a dodržovat lidská práva a základní svobody. A třetí pilíř zahrnoval spolupráci mezi vládami EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.⁸

Důležitá byla především azylová politika, pravidla pohybu osob přes hranice členských států, boj s mezinárodním zločinem, obchodem s drogami, soudní spolupráce v občanských a trestních věcech, celní spolupráce, boj proti terorismu a dalším formám mezinárodního zločinu.⁹

ES získalo právní subjektivitu podle článku 281 Smlouvy o ES a bylo podle článku 300 Smlouvy o ES zmocněno k uzavírání mezinárodních dohod s třetími zeměmi, které byly následně uznány za nedílný zdroj práva Společenství. EU má nyní podle článku 47 Smlouvy o EU právní subjektivitu, zatímco článek 216 SFEU nadále stanoví, že takové mezinárodní dohody uzavřené Unií jsou závazné pro orgány a její členské státy.¹⁰

Maastrichtská smlouva obsahovala řadu významných článků. Článkem 281, nyní článek 47, Společenství získalo právní subjektivitu a na základě článku 300, od Lisabonské smlouvy článek 216, Společenství bylo zmocněno uzavírat mezinárodní dohody se třetími zeměmi, které jsou závazné pro orgány EU a také pro členské země.¹¹

1. 1. 6 Amsterdamská smlouva

Amsterdamská smlouva vstoupila v platnost 1. května 1999. Pozměnila tak stávající Smlouvu o EU a další smlouvy o založení Evropských společenství.

V první řadě měla rozšířit pravomoci EU. V rámci Evropské unie byla zesílena mezivládní spolupráce ve sféře soudní spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce. Později vznikla i kolektivní strategie společné zahraniční a bezpečnostní

⁸ Maastrichtská smlouva o Evropské unii [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0026>

⁹ Plechanovová, B. (2004). *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření: hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Praha: Karolinum, str. (104).

¹⁰ Davies, K. (2013). *Understanding European Union law (5th ed)*. New York: Routledge, str. (67).

¹¹ Tamtéž, str. (67).

politiky, byl založen nový úřad generálního tajemníka Rady, který zodpovídal za SZBP a nový útvar jednotka pro strategické plánování a včasné varování. Co se týká Evropského společenství, důležitým se stal udržitelný rozvoj a vysoká úroveň zaměstnanosti. Některé oblasti, které patřily do třetího pilíře, byly povýšeny, například azylová a vízová politika, celní a soudní spolupráce, a především mělo dojít k navázání užší spolupráce na základě zvláštních ustanovení. Také začlenila Schengenské dohody do právního rozsahu EU.

Dále pak měla Amsterodamská smlouva reorganizovat evropské instituce. Evropský parlament a Rada se staly spolutvůrci právních předpisů a měly téměř rovnocenné postavení. Evropský parlament zároveň získal vyšší kontrolní pravomoc, kromě Komise nově schvaloval i předsedu Komise. Dále byly upraveny společné zásady při volbě a statutu poslanců. Počet europoslanců byl omezen na 700.

Amsterodamská smlouva odstranila z evropských smluv ta ustanovení, která se postupem času stala zastaralými.¹²

1. 1. 7 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva je mezinárodní smlouva. Jejím cílem bylo hlavně reformovat instituce Evropské unie a její fungování. Po dlouhých letech byla podepsána 13. prosince 2007 a vstoupila v platnost 1. prosince 2009.

Lisabonská smlouva je založena na principu novelizace stávajících smluv. Mění především tři dokumenty: Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropského společenství a Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Ruší se především nastavení do třech pilířů, které zavedla Maastrichtská smlouva.

Cíle a principy Lisabonské smlouvy

Lisabonská smlouva poprvé vyjasňuje pravomoci Unie. Rozlišuje tři typy pravomocí:

1. Výlučnou pravomoc – Unie může sama vydávat právní předpisy EU, členské státy je provádějí
2. Sdílenou pravomoc – členské státy mohou přijímat právně závazné akty

¹² Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>

3. Podpůrnou pravomoc – EU přijímá opatření, která mohou podpořit či doplnit politiku členských států

Lisabonská smlouva také zavedla právní subjektivitu EU. Dohody se třetími státy jsou tak uzavírány jménem EU. Lisabonská smlouva je zároveň návodem pro situaci, kdy by některý z členských států chtěl z EU vystoupit. Do prvního pilíře také přesunula Lisabonská smlouva aspekty svobody, bezpečnosti a práva. Evropský parlament získal pravomoc navrhnout změny Smluv, to do předešlé doby mohla vykonávat pouze Rada, vlády členských států a Komise.

Demokracie a ochrana základních práv

Tři základní principy: demokratickou rovnoprávnost, zastupitelskou demokracii a participativní demokracii, jejímž významným nástrojem je nově občanská iniciativa, stanovuje Lisabonská smlouva. Díky čl. 6 ods.1 Smlouvy o Evropské unii získala Listina základních práv EU stejnou právní sílu jako ostatní Smlouvy, i když není přímou součástí Lisabonské smlouvy. Vlivem Lisabonské smlouvy došlo i k novému institucionálnímu uspořádání:

- **Evropský parlament**
 - EP je složen ze zástupců občanů Unie (dříve zástupci lidu států)
 - Legislativní pravomoci byly rozšířeny, vztahují se na 73 nových oblastí politiky
 - Rovnocennost Parlamentu a Rady při schvalování rozpočtu
 - EP schvaluje víceletý finanční rámec
 - EP volí na návrh Evropské rady předsedu Komise
 - EP schvaluje Komisi
 - Maximální počet poslanců EP je 751, nejvyšší počet křesel na jednu členskou zemi je 96, nejnižší počet 6 (změna nastala po vystoupení Spojeného království z EU 1. února 2020: EP má 705 poslanců, uvolněná křesla se přerozdělila)
- **Evropská rada**
 - ER se stává orgánem EU a dává Unii podněty pro rozvoj a vymezuje její politické směry a priority

- Předseda, který reprezentuje Unii navenek, je volen Evropskou radou na obnovitelné 30 měsíční funkční období
- **Komise**
 - Místopředseda Komise je jmenován kvalifikovanou většinou Evropské rady
 - Vysoký představitel, který odpovídá za společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU
 - Předkládá návrhy
 - Předseda Komise (volen dle výsledků voleb do Evropského parlamentu) má vyšší politickou legitimitu, nese odpovědnost za vnitřní organizaci
- **Soudní dvůr**
 - Činnost Unie podléhá pravomocem Soudního dvora

Členské státy (nejméně devět) mohou mezi sebou navázat spolupráci v oblastech, ve kterých nemá Unie výlučnou pravomoc. Potřebují k tomu však svolení Rady a souhlas Evropského parlamentu. Jednomyslně musí přijmout rozhodnutí ve věcech, které se týkají společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Lisabonská smlouva také posiluje zásadu subsidiarity.

Politika životního prostředí rozšířením zahrnuje boj proti změně klimatu a energetickou politiku. Je možné akceptovat právní předpisy EU v oblasti práv duševního vlastnictví, sportu, cestovního ruchu, vesmíru, civilní ochrany a administrativní spolupráce.

Členské státy jsou povinny poskytnout pomoc napadanému členskému státu. Dále pak Unie a členské státy mají povinnost pomoci členskému státu, který je postižen přírodní pohromou či teroristickým útokem. To jsou klauzule o vzájemné obraně a solidaritě zařazené do oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky.¹³

¹³ Lisabonská smlouva [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva> (poznámka autora text podkapitoly 1. 7 byl čerpán ze zdroje uvedeného pod bodem 13)

1. 2 Hlavní instituce Evropské unie

Evropská unie je zvláštní mezinárodní organizace, a proto i struktura institucí je specifická. Nejvýznamnější roli hrají Evropská komise, Rada EU a Evropský parlament. K dalším hlavním orgánům patří Evropská rada, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka a Účetní dvůr. Poradními orgány jsou Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů. Jinými specializovanými orgány jsou Evropská investiční banka, Evropský ombudsman a Evropský inspektor ochrany údajů. Mezi interinstitucionální orgány řadíme Úřad pro publikace, Evropský úřad pro výběr personálu, Evropskou správní školu a Skupinu pro reakci na počítačové hrozby. Pro podporu členských zemí EU a jejich obyvatel bylo založeno množství specializovaných a decentralizovaných agentur. Patří sem Regulační orgány a agentury, Agentury pro jednotlivé oblasti politik, Agentury společné bezpečnostní a obranné politiky, Agentury pro spolupráci policejních a soudních orgánů v trestních věcech, Agentury a orgány EURATOM, Výkonné agentury, Orgány finančního dohledu a Evropský inovační institut.¹⁴

1. 2. 1 Evropská komise

Výkonným orgánem Evropské unie je politicky nezávislá Evropská komise, která vznikla v roce 1958 a sídlí v Bruselu. Jejím hlavním úkolem je prosazovat zájmy EU jako celku. Dbá na dodržování smluv a právních předpisů, které se uzavírají mezi členskými státy EU. Plní rozpočet EU.¹⁵

Evropská komise se skládá z 27 komisařů. Každou zemi EU zastupuje jeden komisař. Komisaři jsou do své funkce jmenováni na pět let, funkční období může být obnoveno. V čele komise stojí předseda, který je zvolen na základě shody vlád členských států EU, dále se jeho zvolení konzultuje s Evropským parlamentem a předsedové jsou pak jmenováni do funkcí národními vládami.¹⁶

Předsedou komise je v současné době Němka Ursula von der Leyen, a to od 1. prosince 2019. Je první ženou v této funkci. Jejím předchůdcem byl Jean-Claude Juncker z Lucemburska. Komise, respektive jednotliví komisaři, v jednotlivých vnitřních

¹⁴ Instituce EU [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>

¹⁵ Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, str. (33).

¹⁶ Tamtéž, str. (33).

záležitostech Evropské unie jednají nestranně a nehájí zájmy jednotlivých členských států. Jednají pouze v zájmu Evropské unie, a tudíž ji také reprezentují ve vnějších záležitostech, jako jsou například mezinárodní obchodní jednání či mezinárodní pomoc.¹⁷

1. 2. 2 Evropský parlament

Evropský parlament je jedním ze sedmi orgánů EU. Je jediný přímo volený orgán EU. Jeho význam začal narůstat po prvních přímých volbách v roce 1979.

Maastrichtská a Amsterodamská smlouva jej v 90. letech přeměnily na zákonodárny orgán, který vykonává podobné pravomoci jako národní parlamenty, spíše se ale vyjadřuje k legislativě navrhované komisí ES a schvalované Radou EU. Významnou roli hraje hlavně v otázkách rozpočtu EU, který zároveň schvaluje. Taktéž vykonává dohled a kontrolu nad výkonnou mocí všech orgánů EU. Projednává měnovou politiku. Rozhoduje o rozšiřování EU novými státy.¹⁸

Evropský parlament má tři sídla: Štrasburk, Brusel, Lucemburk. Poslanci jsou voleni do funkčního období na pět let. Volební systém se liší podle pravidel jednotlivých členských států, voliči volí svého poslance přímým způsobem. Počet poslanců je přibližný počtu obyvatel dané země. Zásadní je, aby byly zastoupeny zájmy obyvatel Evropské unie.¹⁹

1. 2. 3 Evropská rada

Evropská rada slučuje vedoucí představitele EU, kteří tvoří společný politický plán EU. Rada prezentuje nejvyšší stupeň politické spolupráce mezi státy EU. Evropská rada rozhoduje o směřování EU a politických prioritách, není legislativním orgánem EU. Určuje směr společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.²⁰

Jednání probíhají formou čtvrtletních summitů, na kterých se setkávají vrcholní představitelé EU. Ty svolává stálý předseda Rady Charles Michel. Předseda je volen na

¹⁷ Činnost Evropské komise v mezinárodních vztazích [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/international-relations_cs

¹⁸ Tamtéž, str. (29).

¹⁹ Evropský parlament [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/92/sekce/evropsky-parlament/>

²⁰ Evropská rada [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_cs

dvouapůlleté období, to může být jednou obnoveno. Členy Evropské rady jsou prezidenti států nebo předsedové vlád členských států, předseda Evropské rady a předseda Evropské komise.²¹

1. 2. 4 Soudní dvůr Evropské unie

Soudní dvůr je nejstarším orgánem, který byl založen v roce 1952 Smlouvou o ESUO. Římské smlouvy zvětšily jeho pravomoci na Společenství EHS a Euratom. Cíle a kompetence zůstaly zachovány až do současné doby. Jde o kontrolu plnění cílů smluv, sledování chodu nadnárodních institucí vzhledem k členským státům a přijímání povinností ze strany členských států.²²

Soudní dvůr EU je vrcholným orgánem a „nese odpovědnost za jednotnost výkladu aplikace práva EU a kontroluje legitimitu rozhodování Rady a Evropské komise“.²³

Má kompetenci řešit právní spory mezi členskými zeměmi EU, institucemi EU, firmami a fyzickými osobami.²⁴ Taktéž vykládá právo Unie, pokud o to požádá některý soudce ze členských států. Aktuálně se jurisdikce Soudního dvora EU vztahuje nejen na státy Unie, ale i Spojené království.

Soudní dvůr EU je složen ze samotného Soudního dvora a Tribunálu, sídlí v Lucemburku. Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce každého členského státu (v současné době 27). Soudu pomáhá jedenáct generálních advokátů. Všichni musí splňovat důležité podmínky k výkonu nejvyšších funkcí. Musí být nezávislí a nestranní. Délka funkčního období je šest let a může být prodloužena. Ze svého kruhu si volí předsedu a místopředsedu na tříleté období, které je možné prodloužit.²⁵

Tribunál je podřízen Soudnímu dvoru a sídlí v Lucembursku. Tento soud projednává hlavně žaloby v oblasti hospodářské soutěže, obchodu, státní pomoci, zemědělství a ochranných známek. Dále pak žaloby podané členskými státy proti Komisi a Radě. Tyto žaloby mohou podávat jednotlivci, podniky, také státy EU. Skládá se z

²¹ Evropská rada [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/>

²² Pítrová, M. (1999). *Institucionální struktura Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, str. (64 – 65).

²³ Evropský soudní dvůr [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/101/sekce/evropsky-soudni-dvur/>

²⁴ Evropský soudní dvůr. [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/101/sekce/evropsky-soudni-dvur/>

²⁵ Soudní dvůr Evropské unie [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/26/soudni-dvur-evropske-unie>

alespoň jednoho soudce z každého státu EU. Ti jsou voleni na šest let s možností obnovení. Ze svého středu si volí předsedu na tři roky. Současným předsedou je Marc van der Woude, bývalý místopředseda Tribunálu EU. Místopředsedou se stal Savvas Papasavvas. Nejsou zde generální advokáti.²⁶

1. 2. 5 Rada Evropské unie

Rada Evropské unie bývá nazývána také jako Rada ministrů a sídlí v Bruselu. Některá jednání se konají v předsednické zemi. Je nejvlivnější institucí EU. Společně s Evropským parlamentem má oprávnění vytvářet zákony EU a její rozpočet.²⁷ Dalšími úkoly Rady jsou koordinovat politiky členských států, rozvíjet společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU, uzavírat mezinárodní dohody.²⁸

Rada se skládá z ministrů všech členských zemí. Každou zemi zastupuje jeden ministr, který obhájí zájmy svého státu. Složení Rady není stálé, mění se podle toho, které oblasti se věnuje. Předsednickou funkci má vždy jeden ze členských států na dobu šesti měsíců. V současné době je tímto státem od ledna do června 2020 Chorvatsko.²⁹

1. 2. 6 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka (ECB) je oficiální institucí EU a byla založena v roce 1998. Před jejím vznikem existovaly jiné organizace, které v menší míře plnily podobnou roli koordinátora měnové politiky. V květnu roku 1964 byl založen Výbor guvernérů centrálních bank. V dubnu roku 1973 byl založen Evropský fond měnové spolupráce. Prvním opravdovým předchůdcem byl Evropský měnový institut, který byl založen 1. ledna 1994 ve Frankfurtu nad Mohanem. V první řadě upevňoval spolupráci mezi členskými zeměmi a koordinoval okruh k vytvoření společné měnové politiky.³⁰

Evropská centrální banka byla úředně jmenována k 1. červenci 1998. Její základní kapitál byl 5 miliard EUR. Sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu. Prvním

²⁶ Tribunál [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/102/sekce/tribunal/>

²⁷ Rada ministrů [Online]. Čerpáno z http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1245_eu_institutions/page5.shtml

²⁸ Rada Evropské unie [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/>

²⁹ Rada ministrů [Online]. Čerpáno z http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1245_eu_institutions/page5.shtml

³⁰ Evropská centrální banka [Online]. Čerpáno z <https://www.mvcr.cz/clanek/evropska-centralni-banka.aspx>

prezidentem byl ustanoven Wim Duisenberg, bývalý ministr financí a prezident centrální banky Nizozemí. V současné době je prezidentkou Christine Lagarde. Význam ECB stoupl hlavně v posledních letech, kdy měnová integrace dosahuje svého vrcholu. Jejím posláním je řídit hospodářskou a měnovou politiku EU. V zemích, které používají euro, má zabezpečit cenovou stabilitu (chránit hodnotu eura). Spolupracuje s ostatními národními centrálními bankami v rámci Eurosystemu.³¹ Díky vzájemné provázanosti světových ekonomik je ECB na mezinárodní scéně aktivním hráčem. Účastní se dialogů s ostatními světovými centrálními bankami a s internacionálními institucemi či fóry zainteresovanými v obdobné problematice, jako jsou finanční, měnové či ekonomické.³²

Následující tabulka znázorňuje tři rozhodovací orgány Evropské centrální banky.

Rozhodovací orgány ECB			
Struktura ECB	Výkonná rada	Rada guvernérů	Generální rada
Orgán	Nejvyšší orgán	Hlavní rozhodovací orgán	Vrcholný orgán
Složení	Prezident	6 členů Výkonné rady	Prezident
	Viceprezident	guvernéři států eurozóny	Viceprezident
	4 členové rady		27 guvernérů národních bank členských států

³¹ Evropská centrální banka [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>

³² Mezinárodní záležitosti [Online]. Čerpáno z <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/international/html/index.cs.html>

Rozhodovací orgány ECB			
Funkce	<ul style="list-style-type: none"> • Příprava zasedání Rady guvernérů • Provádění měnové politiky v eurozóně • Řízení běžné činnosti ECB • Vykonávání pravomocí svěřených Radou guvernérů 	<ul style="list-style-type: none"> • Činnost Eurosystemu • Určování měnové politiky eurozóny • Rozhodování o zaměření měnové politiky • Stanovení úrokových sazeb • Vytváření měnových rezerv Eurosystemu 	<ul style="list-style-type: none"> • Shromažďování statistických informací, sestavování výročních zpráv ECB • Pravidla pro sjednocení účtování a vykazování operací národních bank • Pomáhá novým státům při přípravě ke vstupu do eurozóny

Tabulka č. 1: Rozhodovací orgány ECB³³

Evropská centrální banka stanovuje úrokové sazby, spravuje devizové rezervy eurozóny, zajišťuje bezpečnost evropského bankovního systému, uděluje povolení tisknout eurobankovky členským zemím, sleduje vývoj cen a zpracovává nebezpečí, která ohrožují cenovou stabilitu.³⁴

1. 2. 7 Evropský účetní dvůr

Evropský účetní dvůr (EÚD) byl založen 22. července 1975 na základě Bruselské smlouvy. Zahájil činnost v říjnu 1977, ale mezi oficiální orgány EU byl zařazen až s přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1993. Jeho roli pak posílila Amsterodamská smlouva. Sídlí v Lucemburku³⁵

³³ Evropská centrální banka [Online]. Čerpáno z <https://www.mvcr.cz/clanek/evropska-centralni-banka.aspx>

Upravit citaci

³⁴ Evropská centrální banka (ECB) [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_cs

³⁵ Evropský účetní dvůr [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/832/sekce/evropsky-ucetni-dvur/>

EÚD byl založen za účelem provádět audit (finanční, audity souladu, audity výkonnosti) finančních prostředků EU. Snaží se zlepšit spravování unijního rozpočtu, jeho příjmy i výdaje a podává o tom pravidelné zprávy. Ty předkládá Evropskému parlamentu a Radě EU.³⁶ Také kontroluje osoby a organizace, které s prostředky EU hospodaří. Zároveň nahlašuje podezření podvodu či korupce.

1.3 Politiky Evropské unie

Od Lisabonské smlouvy kategorizujeme legislativní pravomoci Evropské unie na tři skupiny:

1. přijímání legislativních aktů výhradně na úrovni EU, jako Společná obchodní politika
2. sdílené pravomoci mezi státy a EU například v oblasti vnitřního trhu, životního prostředí atd.
3. podpůrná opatření jako je turismus.³⁷

Seznam výhradních pravomocí nemusí být nutně fixní. Existuje tzv. oboustranná flexibilita, která by mohla omezit, anebo naopak prohloubit unijní pravomoci.³⁸ Evropská unie rozebírá a studuje veškeré problematiky, nezávazně na tom, zda v dané oblasti má výsadní právo nebo ne. Na tuto aktivitu můžeme odkazovat jako na vytváření Evropské politiky v širším kontextu.³⁹

Státy si mezi sebou upravují vzájemné vztahy, a to na základě obchodních nebo hospodářských priorit. Stát uzavírá bilaterální a multilaterální smlouvy. Listiny můžeme kategorizovat podle jejich obsahu či významnosti, za nejvýznamnější druh se považují smlouvy, které zakládají určitý druh organizační struktury koordinované spolupráce, například celní, měnová nebo hospodářská unie. Mezinárodně bilaterální smlouvy, které usměrňují mezistátní spolupráci, jsou smlouvy o nevázaném obchodu, byznys smlouvy nebo dohody, vědeckotechnické ujednání o spolupráci, smlouvy investičního charakteru

³⁶ Práce EÚD [Online]. Čerpáno z <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/ECAWork.aspx>

³⁷ Herrmann, C. S., & Terhechte Jörg Philipp. (2011). *European yearbook of international economic law 2011*. Berlin: Springer, str. (283).

³⁸ Změny po Lisabonské smlouvě [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>

³⁹ Evropské politiky [Online]. Čerpáno z <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/evropske-politiky-31448/>

a také úmluvy ohledně spolupráce v oblasti cel nebo daní, limitování dvojího zdanění či daňová harmonizace.⁴⁰

1. 3. 1 Hospodářská, měnová a dílčí politiky

Vývoj hospodářské a měnové unie můžeme rozdělit do tří úseků. První část datujeme od 1. července 1990 do 31. prosince 1993, kdy mezi státy společenství probíhaly mechanismy, jako je volný pohyb kapitálu, bližší koordinace ohledně ekonomických politik a také spolupráce mezi jednotlivými centrálními bankami. Období od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1998 definujeme jako druhé období, které se zaměřilo na zajištění jak cenové stability, tak i zdraví veřejných financí. Toho se docílilo díky výraznému sbližování jednotlivých ekonomických a monetárních politik států. Třetí fáze započatá od 1. ledna 1999 zahrnuje založení Evropské centrální banky, fixace kurzů a představení jednotné evropské měny Eura.⁴¹

V Evropské unii je čím dál více kladen důraz, v oblasti hospodářské politiky, která je často mylně spojována výlučně s makroekonomickými aktivitami státu, na posilování soudržnosti jak hospodářské, tak i sociální. Do sedmdesátých let minulého století státy společenství využívaly své regulační zásahy, které směřovaly na stranu poptávky. V sedmdesátých letech státy zaznamenaly snižování konkurenceschopnosti společností na globálním prostředí, které byly primárně spojovány s automobilovým nebo také s textilním průmyslem, či s výrobou oceli, což vedlo ke změnám v uplatňované politice. Hospodářská politika států společenství se začala více orientovat na stranu nabídky, která může být spojována s rozvojem odvětví strategického charakteru.⁴²

Evropská unie nedisponuje pravomocemi spojenými s prováděním samotné hospodářské politiky, ale disponuje pravomocemi, které koordinují vývoj členských ekonomik. K dosažení výhodnějšího postavení ve světě sloužil další integrační krok hospodářské politiky s hlubší koordinační pravomocí EU, a tou je hospodářská a měnová unie. Tento krok, který byl zahájen 1. ledna 1999, spočíval v převedení měnové politiky od členských států na pravomoc unijní. Makroekonomické dílčí politiky, kterými jsou

⁴⁰ Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. (97).

⁴¹ Cini, M. (2007). *European Union politics*. Oxford: Oxford University Press, str. (322 – 327).

⁴² Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, str. (66 - 67).

měnová, fiskální a důchodová, jsou nejpodstatnější, a to z toho důvodu, že je jednotlivými dílčími politikami uskutečňována hospodářská politika. Fiskální politika či rozpočtová politika může být následně konkretizovaná jako politika daňová nebo také politika celní.⁴³

U přímých daní EU stanovila harmonizační normy fragmentovaných daňových systémů, které slouží k zamezení vyhýbání se zdanění či dvojímu zdanění, ale na rozdíl od jednotlivých států neurčuje daně, které občan zaplatí a účelovost těchto daní. Daň z přidané hodnoty a spotřební daň jsou koordinovány Evropskou unií, a to za účelem, aby rozdílné sazby či systémy fungování nepřímých daní nepřinášely nespravedlivou výhodu podnikům, a tudíž nenarušovaly správné fungování hospodářské soutěže na vnitřním trhu EU.⁴⁴ V případě celní unie, kde se počátky datují již od 1968, pracují všechny celní orgány států EU jako jeden celek vůči celním orgánům třetích států. Zboží, ze zbytku světa, dovážené na území Unie, je podrobena stejné celní sazbě. Sazby z cla, na rozdíl od daní, jsou vlastním zdrojem EU do rozpočtu, kde přibližně tvoří 15 % rozpočtu. Vnější hranice s celními kontrolami mají za úkol chránit jak občany, před výrobky zdraví nebezpečnému charakteru, tak i životní prostředí či zvířata, za účelem zamezit obchodování s ohroženými druhy. Dále celní orgány kooperují svou činností s útvary určenými pro bezpečnost a migraci. Společně zamezují obchodu s lidmi, drogami, zbraněmi nebo také s padělaným zbožím. Kontrolují identitu osob, nebo zda nemají při sobě obsáhlý obnos financí, který by mohl sloužit k trestné činnosti. Celní správa se zabývá problematikou praní špinavých peněz nebo podvody spjatými s daněmi a cly.⁴⁵

Samotný stát v hospodářském prostředí disponuje značnou důležitostí. Nejen že se stát ujímá role jako zaměstnavatele nebo z jiného pohledu jako spotřebitele, ale svými závazky a povinnostmi k podnikatelské sféře se ujímá pozice správce své ekonomiky. Provádění těchto úkonů je zajištěno, díky dílčím hospodářským politikám.⁴⁶

V unijním prostředí například můžeme najít politiku zaměřenou na podnikání a průmysl. Tato politika se soustředí nejen na konkurenceschopnost, hospodářský růst a na vytvoření pracovních míst v podnikatelském a průmyslovém prostředí, ale

⁴³ Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, str. (66 - 67).

⁴⁴ Daňe [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/taxation_cs

⁴⁵ Cla [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/customs_cs

⁴⁶ Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, str. (67).

prostřednictvím finančních programů se snaží podpořit podnikání, zakládání podniků a růst podniků. Hlavním klíčem k zajištění dlouhotrvající prosperity Unie ve světě má sloužit nejen služební a bankovní sektor ekonomiky, ale také výzkum a inovace technologií v průmyslovém odvětví ekonomiky.⁴⁷

Další dílčí politika je zaměřená na hospodářskou soutěž, kde hlavní účel je zaručit pro podniky, hospodařící na unijním trhu, stejné a spravedlivé podmínky, ale zároveň neomezovat prostor pro výzkum a inovace nebo rozvoj podniků. Fúze podniků, státní podpory a také ostatní praktiky narušující hospodářskou soutěž jsou monitorovány a popřípadě následně vyšetřovány samotnou Evropskou komisí, která může podniku uložit sankce.⁴⁸ Evropská komise, ve snaze zamezit nekalé hospodářské soutěže na globální úrovni, již uzavřela přes několik desítek bilaterálních smluv zabývajících se hospodářskou soutěží. „*Evropská komise se aktivně zapojila do spolupráce s orgány pro hospodářskou soutěž mnoha zemí mimo EU. Spolupráce s některými z nich je založena na dvoustranných dohodách věnovaných výhradně hospodářské soutěži.*“⁴⁹

Jako klíčový atribut hospodářské unie je bezprostředně jednotný tržní prostor, který je definován jako prostor s absencí vnitřních hranic, avšak s řadou pravidel, sloužících k zajištění volného pohybu.⁵⁰ Jednotný vnitřní trh Evropské unie je založen na jednoduchých, stálých a transparentních normách, kde se uplatňuje volný pohyb. Na jednotném trhu dochází k volnému pohybu služeb a osob, což umožňuje občanům Unie studovat, pracovat a žít v jakékoli zemi EU. Volný pohyb zboží a kapitálu umožňuje nakupovat a využívat výrobky kdekoli v Unii. Odstraněním právních bariér napomáhá svobodnému obchodování či podnikání a díky vytvořeným kapitálovým trhům mají malé podniky snazší možnost získání finančních zdrojů. Evropská unie má kompetence ohledně stanovování pravidel pro jednotný trh počínaje ochranou osobních údajů po autorská práva.⁵¹

Doprava je strategickou společnou politikou Evropské unie, jejíž účelem je vytvořit bezpečný, efektivní a bezproblémový volný pohyb lidí a zboží pomocí integrovaných sítí a zároveň řeší environmentální problematiku, byrokracii ohledně zboží

⁴⁷ Podnikání a průmysl [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_cs

⁴⁸ Hospodářská soutěž [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/competition_cs

⁴⁹ Bilateral relations on competition issues, [Online]. Čerpáno z <https://ec.europa.eu/competition/international/bilateral/index.html>

⁵⁰ Foret, M., Šašík, O., & Procházka, P. (1999). *Evropské marketingové prostředí* (1999 ed.). Praha: Computer Press, str. (8).

⁵¹ Jednotný trh [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/single-market_cs

dováženého ze třetích zemí a práva pasažérů. Dopravní služby jsou důležitým stimulem evropského hospodářství, které vytvořily přes deset milionů pracovních míst a zároveň výnosy z dopravních služeb tvoří několik stovek miliard Eur hrubé přidané hodnoty.⁵²

Měnová unie může být představována jako jednotný trh doplněný o jednotnou měnu. Nejen na jednotném vnitřním trhu je diverzifikovaná měna brána jako bariéra, ale i v prostředí mezinárodního obchodu. A to především v případě kolísání směnných kurzů národní měny. Tento fakt s sebou přináší značnou nejistotu ohledně pohybu zboží a především kapitálu. V roce 1979 Evropské společenství podniklo patřičné kroky k eliminování těchto negativních dopadů na trh, a to založením Evropského měnového systému. Poté, co členské státy uzavřely Maastrichtskou smlouvu, odstartovala etapa přechodu k měnové unii a s tím vytvoření stabilní měny pro světový obchod. Státy musely ale splňovat určitá konvergenční kritéria, která zahrnovala především cenovou stabilitu a také vyrovnané veřejné finance. Poté, co národním měnám byly zafixovány směnné kurzy, vzniklo Euro jakožto společná měna. Pravomoci národních bank byly převedeny na Evropskou centrální banku, která emituje Euro. A tím se podílí na vývoji exportu do ostatních zemí s národní měnou. U států, které si nevyjednaly nadstandartní výjimku, se očekává úsilí směřující ke splnění kritérii a následného vstupu do měnové unie.⁵³

1. 3. 2 Zásadní rozvojové politiky

Evropská unie stanovuje koncepci politiky regionálního rozvoje a prostřednictvím evropských fondů financuje projekty na místní úrovni, které podporují hospodářský růst daného regionu, dávají vzniknout pracovním místům nebo jsou projekty spjaté se zlepšením místní kvality života. Strategické investice nabízejí příležitosti pro rozvojové regiony. Regionální politika se soustředí na podporu zaměstnání, sociálního začlenění a vzdělávání. Dále se zaměřuje na rozvoj malých a středních podniků, zlepšování životního prostředí, modernizaci dopravní infrastruktury, posílení výzkumu a inovací.⁵⁴ Evropská unie nabízí víceleté finanční programy určené pro výzkum a inovace. Finanční programy mají za úkol nejen posilovat pozici Evropské unie v oblasti vědy, ale také podporovat

⁵² Doprava [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/transport_cs

⁵³ Had, M. (2000). *První pilíř Evropské unie* (2. rozš. a upr. vyd). Praha: Ústav mezinárodních vztahů.

⁵⁴ Regionální politika [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_cs

důležité technologie a průmyslové inovace. Zaobírají se také změnou klimatu a obnovitelnými zdroji.⁵⁵

Od 70. let minulého století můžeme zpozorovat rostoucí význam environmentální politiky. V roce 1987, Jednotný evropský akt oficiálně stanovil důležitost environmentálního řízení na úrovni Evropského integračního procesu, od té doby otázka životní prostředí (ŽP) získávala větší prostor. Opatření ohledně ŽP vyžadovala jednomyslné schválení Radou. Přijetím Smlouvy o Evropské unii se ŽP posunulo na primární cíl Společenství, změnilo hlasování o ŽP v Radě na kvalifikovanou většinu a Parlament posílil svou roli v oblasti životního prostředí.⁵⁶

Udržitelný hospodářský růst, který má minimální negativní dopad na životní prostředí, je hlavním základem unijní politiky. V praxi to znamená, že unijní občané jsou chráněni vysokými environmentálními normami, které jsou stanoveny na základě specializovaných výzkumů za podpory orgánů Evropské unie a také jednotlivých vlád států Unie. Také byla stanovena vize do konce první poloviny jednadvacátého století ohledně zachování a rozvíjení přírodního bohatství, podpory nízkouhlíkového hospodářství a zajištění dlouhodobého zdraví občanů s podmínkami dobrého života. Politika šetrného životního prostředí je značně prosazována na globální úrovni Evropskou komisí, která sjednává mezinárodní dohody.⁵⁷

Uvědomění si důležitosti zachovat kvalitní životní prostředí pro následující generace přináší spousty nových výzev. V následujících desetiletích můžeme očekávat strmý růst významnosti a důrazu environmentální politiky Evropské unie na globální úrovni.⁵⁸

Neopatrná a přísná nařízení ohledně životního prostředí mohou značně ovlivnit ekonomiku v Evropě a následně ekonomiku na globální sféře. Evropská unie je odhodlaná podporovat udržitelnost a bez uhlíkový ekonomický růst. Nadále se chce zaobírat světovým problémem ohledně změny klimatu a životního prostředí. Unie má potenciál být lídrem na poli obchodu a klimatu.⁵⁹

⁵⁵ Výzkum a inovace [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/research-innovation_cs

⁵⁶ Dostál, P. (2010). *Multi-speed European Union: differentiated integration and spatial development in public opinion*. Prague: Czech Geographic Society, str. (77 – 78).

⁵⁷ Životní prostředí [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/environment_cs

⁵⁸ (König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (310 – 311).

⁵⁹ Leal-Arcas, R. (2019). *Solutions for Sustainability: How the International Trade, Energy and Climate Change Regimes Can Help*. Cham: Springer International Publishing, str. (172).

Evropská unie investuje značnou část svých financí, jak na rozvoj do venkovské sféry, tak i do zemědělství, které spadá do Společné zemědělské politiky Evropské unie (SZP), kde pomocí finanční podpory zajišťuje uplatňování ekologických a zároveň udržitelných postupů. Oblasti zemědělské a potravinářské vytváří více než čtyři desítky milionů pracovních míst. Díky Společné zemědělské politice je nejen zajištěn přísun kvalitních potravin, ale také zajišťuje i dlouhodobé fungování obcí či měst na venkově nebo zachovává biologickou pestrost v krajině a půdní kvalitu.⁶⁰ Finanční nástroj SZP je Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), který je součástí Evropských strukturálních investičních fondů (ESIF). Víceletý finanční rámec, 2014 – 2020, vyčlenil pro EZRFV okolo 100 miliard EUR, které se plánují spotřebovat, pomocí programů rozvoje venkova, do konce roku 2023.⁶¹

Na globálním zemědělském trhu má Unie významné postavení, díky existující největší poptávce farmářských produktů na jednotném trhu, a také díky četné exportní produkci zemědělských produktů, je Evropská unie druhým největším exportérem farmářských produktů na světovém trhu. Preferenční obchodní smlouvy, uzavírány především s rozvojovými státy, zjednodušují přístup zemědělským produktům na jednotný trh.⁶²

Politika bezpečnosti potravin, která měla za cíl ochraňovat občany a zvířata v oblasti produkci potravin na vnitřním trhu EU, hrála vždycky významnou roli⁶³, a to nejen v unijním prostředí, ale také ve Spojených státech amerických (USA). Přístupy k zajištění bezpečnosti potravin se zejména od roku 1985 začínají od sebe velice lišit a názorově odcizovat. To, co můžeme najít jako v USA zakázané, a v EU naopak jako povolené, můžeme nazvat jako tradiční způsoby (*ne*)*zpracování*, například sýr ze syrového mléka, či způsob konzervování masa nebo masitých výrobků jako nasolování. Americká vláda se staví kladně k rozsáhlému používání technologií ke genetické modifikaci potravin

⁶⁰ Stručný přehled společné zemědělské politiky [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_cs#thecapafter2020

⁶¹ Rural development [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_en

⁶² König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (241 – 242).

⁶³ Fojtíková, L., & Lebedzik, M. (2008). *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. C.H. Beck, str. (47).

nebo také s praktikami jako je umývání kuřat chlorem. Takové přístupy jsou v Evropské unii zakázány.⁶⁴

Rozsáhlý soubor právních předpisů spočívá v dohlížení na postupy, od krmení pro zvířata, až po zpracování či skladování potravin. Na výrobky dovážené na vnitřní trh EU spadají stejně přísné kontroly a normy. Jednotlivé členské státy EU dohlíží na uplatňování norem. Hlavní oblasti politiky bezpečnosti potravin jsou:

- hygienické podmínky
- zdraví hospodářských i volně žijících zvířat
- rostlinné zdraví
- zbytky a látky znečišťující potraviny a krmiva.⁶⁵

1. 3. 3 Mezinárodní obchod

„Vytvořením celní unie hodlají členské státy přispět ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a ke snižování celních překážek.

Společná obchodní politika přihlíží k příznivému dopadu, který může mít odstranění cel mezi členskými státy na vzrůst konkurenceschopnosti podniků těchto států.“⁶⁶

Evropská unie přebírá obchodní politiky jednotlivých států. Díky jednomyslnému jednání, při vyjednávání a uzavírání mezinárodních dohod, má Unie větší váhu, než kdyby si jednotlivé státy vyjednávaly obchodní dohody samostatně. Při uzavření obchodní dohody, se zemí či regionálním uskupením, má jak Evropská unie, tak i příslušná země přístup na svůj vlastní trh. To zjednodušuje jednotlivým podnikům dovoz surovin nebo zboží. Tím, že Evropská unie odstraňuje různé obchodní překážky a zároveň hájí a podporuje průmysl a podniky se zázemím v Unii, vytváří spravedlivé podmínky přístupu na jiné trhy. Společnostem, se sídlem ve třetích zemích světa, jsou poskytovány informace spojené s přístupem na evropský jednotný trh. Ve světě unijní ekonomika zaujala pozici jako jedna z nejotevřenějších, s největším vnitřním trhem, kde mezi jednotlivými státy funguje volný obchod. Evropská unie dlouhodobě usiluje o

⁶⁴ Jordan, A. (2005). *Environmental policy in the European Union* (2nd ed). Sterling, VA: Earthscan, str. (230).

⁶⁵ Bezpečnost potravin [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_cs

⁶⁶ Smlouva o zaležení Evropského společenství, článek 131.

celosvětově otevřený obchod bez cla a různých bariér. Jednotlivé obchodní dohody se mohou lišit v ujednání ohledně celního tarifu na konkrétní produkty nebo mohou být zaměřeny na práva duševního vlastnictví. Některé dohody se soustředí i na otázky ohledně respektování lidských práv nebo udržitelného rozvoje. Při vytváření obchodních dohod Unie rovněž využívá názory jak veřejnosti, podnikatelské sféry, tak i ostatních organizací. Rovněž funguje spolupráce mezi Světovou obchodní organizací (WTO) a Evropskou unií ohledně pravidel obchodu a také ohledně limitování obchodních překážek mezi členy WTO.⁶⁷

Jako jednu z nejvýznamnějších mezinárodních dohod můžeme jistě považovat dohodu o založení Světové obchodní organizace, která představuje komplexní systém, který má zajistit rozvoj světového obchodu a spravedlnost na tomto poli.⁶⁸

Obchodní politika, která spadá do výlučné pravomoci Evropské unie, je založena na sdílených principech, co se týče bilaterálních smluv o vzájemném obchodu nebo o celních sazbách. Ale také ochranná opatření spojená s eliminací subvencování a dumpingových praktik. Jednotlivé principy jsou naplňovány pomocí autonomních nástrojů obchodní politiky, což můžeme definovat jako používání stejného celního sazebníku států Unie, praxi netarifních bariér obchodu nebo také autolimitační dohody v oblasti vývozu.⁶⁹

1. 3. 3. 1 Bilaterální obchodní smlouvy

Dohody smluvené mezi státy můžeme určit podle jejich typu znění. Existují smlouvy o volném obchodu, které mají za účel zjednodušit přístup na vzájemné trhy, a tím odstraňují bariéry mezi státy. Nejznámější obchodní bariéra je clo, které má zvýhodňovat tuzemské výrobce od nově přistupujících na trh. Tento způsob ochrany vlastních podnikatelů nepatří mezi efektivní způsoby, a to z důvodu recipročního fungování diplomacie. Jeden stát přistoupí k ochranným opatřením a druhý stát bude reagovat opětovně, což vede k postupnému zamrznutí obchodu. Mezi další překážky

⁶⁷ Obchod [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/trade_cs

⁶⁸ Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. (98).

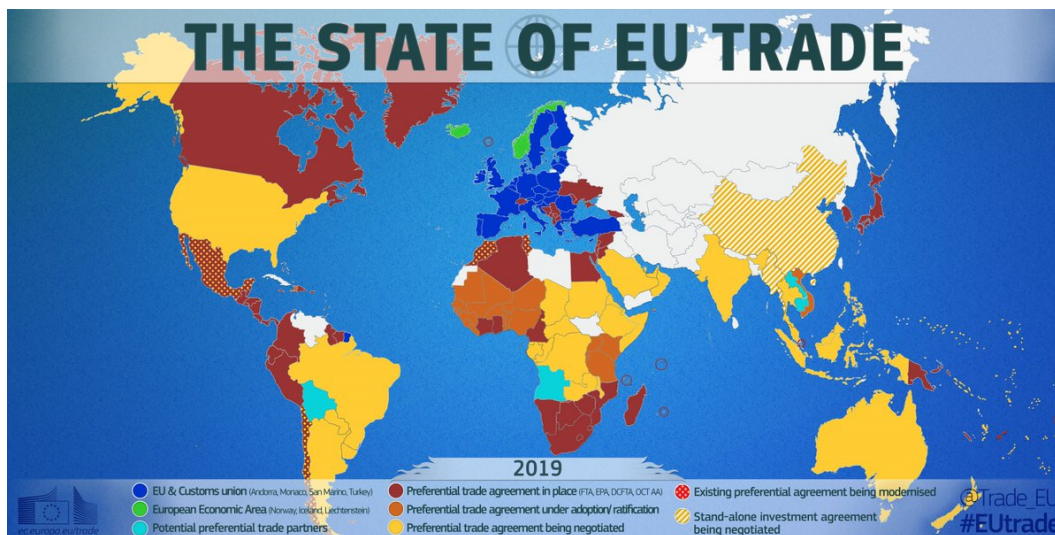
⁶⁹ Těž kniha, str. (96).

obchodování patří poplatky, limitování množství, a to zboží, které je určeno pro import nebo export.⁷⁰

Mezinárodní obchodní smlouvy jsou sjednávány, obvykle s mezinárodně právními podmínkami, na dlouhodobé časové období. Ujednáním této nebo obdobné smlouvy se připravuje politická půda na příchod nové navazující mezinárodní smlouvy, a to především díky vytvořenému právnímu rámci, který se zaslouží o vytvoření pozitivních podmínek, a to jak finančních, ekonomických a také právních. Například často můžeme vidět upraveny reciproční vztahy mezi osobami obou zemí, a to jak fyzickými, tak i právníckými. Na mezinárodní scéně můžeme najít také obchodní dohody. Ty jsou zaměřené na kratší časové období a také jsou zde definovány konkrétní komodity.⁷¹

Následující obrázek znárodňuje mapu, k roku 2019, ze které je patrna:

- celní unie Evropské unie
- hospodářský prostor Unie
- potencionální budoucí partneři volného obchodu
- dohody investičního charakteru
- modernizace stávajících dohod
- status smluv

Obrázek č. 1: Stav obchodu Evropské unie⁷²

⁷⁰ Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. (98 – 99).

⁷¹ Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. (98 – 99).

⁷² Twitter: EU Trade [Online]. Čerpáno z https://twitter.com/trade_eu/status/1097814612026843136

Bernd Lange, předseda výboru pro mezinárodní obchod uvádí, že „*EU se snaží stavět bilaterální dohody na jasných pravidlech, nikoli na mocenských pozicích.*“⁷³

Evropská komise, jak uvádí v každoroční zprávě, rozděluje obchodní dohody do čtyř kategorií:

- **Dohody první generace** - jsou zaměřeny na eliminaci celního zatížení. Jsou to dohody uzavřené před představením strategie „Globální Evropa“ roku 2006 Komisí. Dohody byly například uzavřeny s Norskem, Švýcarskem a Mexikem. Dále se mezi prvogenerační smlouvy řadí smlouva o celní unii s Tureckem nebo také dohody s několika státy Balkánského poloostrova o stabilizaci, přidružení a přípravě na postupnou integraci s trhem EU.
- **Druhá generace smluv** - specializuje se na nové oblasti jako je hospodářská soutěž, ochrana duševního vlastnictví, spolupráce v oblasti cel, služeb nebo podnikání a udržitelný rozvoj. Tento klasifikační typ dohody byl uzavřen s Jižní Koreou, státy Latinské Ameriky jako je Kolumbie, Peru nebo také Ekvádor, dále se Střední Amerikou a Kanadou.
- **Hluboká a komplexní zóna volného obchodu** - je zaměřena na prohlubování již tak úzkých vzájemných hospodářských vazeb. Na obdobném principu fungovalo Společenství uhlí a oceli, tento princip je dnes zaměřen na sousední země Unie. Díky jeho hlubokému propojení s ekonomikou EU jsou druhé státy, což je Ukrajina, Gruzie a Moldavsko, „nuceni“ přiblížit svůj regulační rámec v oblasti obchodu k právu Evropské unie, aby byla zajištěna kompatibilita.
- **Hospodářské partnerství** - dohoda tohoto modelu se soustředí na rozvojové země s ohledem na jejich potřeby. Uzavírány jsou s africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi.⁷⁴

1. 3. 3. 2 Proces vzniku bilaterální dohody v Evropské unii

Postupný proces vzniku bilaterální dohody v Evropské unii se drží následujících principů a zásad:

⁷³ Obchodní rozhovory mezi EU a USA: sporné otázky. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20190214STO26415/obchodni-jednani-eu-a-usa-sporne-otazky>

⁷⁴ 2019 Annual report on the implementation of EU free trade agreements [Online]. Čerpáno z https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/october/tradoc_158388.pdf

1. Evropská rada zmocňuje mandátem Komisi, aby zahájila jednání se třetí zemí. Evropská komise funguje jako hlavní reprezentativní orgán EU.
2. Komise průběh jednání konzultuje s Radou. Komise pravidelně informuje Radu i Evropský parlament. V případě, že Komise změní svůj přístup k vyjednávání, anebo je zapotřebí nový postoj, zakročí Rada, a to tím, že přijme aktualizované nebo revidované směrnice.
3. Evropská komise a Rada ručí za kompatibilitu mezi vyjednanou dohodou s vnitřními politikami či přepisy Unie.
4. Poté, co nastane shoda na znění dohody, je přeložena do úředních jazyků EU.
5. Na formální návrh Komise Evropská rada projedná a rozhodne, zda dohodu přijme nebo se rozhodne o komparaci dohody.
6. Následuje předběžné přijetí smlouvy a podpisy EU a partnerské země.
7. Evropský parlament, přímo volený orgán občanů EU, udělí souhlas. Když se jedná o smíšené dohody, je potřeba ratifikace ze strany členských států.
8. Poslední krok je formální přijetí Evropskou radou.⁷⁵

1. 3. 4 Zahraniční vztahy

Aktivity Evropské unie vůči třetím státům se provádějí na stejných principech, na kterých byla Evropská unie založena. EU se řídí podle zásad o prosazování lidských práv a demokracie. Tyto zásady jsou součástí mezinárodního práva a jsou zakotveny v Chartě OSN. Unie podporuje dialogy na mezinárodní scéně, rozvoj mezinárodního obchodu a konání summitů mezi strategicky nejvýznamnějšími vládními činiteli. Zahraniční vztahy Evropské unie přímo řeší Komise, jako reprezentativní orgán EU a Společná zahraniční a bezpečnostní politika.⁷⁶

1. 3. 4. 1 Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)

Smlouva o Evropské unii neboli Maastrichtská smlouva definovala systém na základě tří pilířů: Evropské společenství; společná zahraniční a bezpečnostní politika;

⁷⁵ Mezinárodní dohody - úloha Rady [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/international-agreements/>

⁷⁶ Vnější vztahy EU. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/chapter/213/the-eu-s-external-relations>

spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.⁷⁷ V roce 1993, kdy vstoupila v platnost, byla tedy založena Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie. Provádění SZBP funguje na mezivládních postupech a také konsenzu, na rozdíl od Společné zahraniční politiky, která spočívá ve sdílených postojích a akcích.⁷⁸ Akt vytvořením Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je dnes označován jako jeden z významných integračních kroků politiky jednotlivých států EU. Teno vývoj integrace neznamenal přesměrování pravomocí ohledně bezpečnostních otázek či úprav rétoriky členských států k ostatním zemím třetího světa.⁷⁹

Další významné změny ve SZBP zajistila Amsterodamská smlouva, která vznikla v roce 1997. Amsterodamská smlouva provedla významné institucionální reformy. Především sloučila funkci generálního tajemníka Rady a dala vzniknout funkci Vysokého zmocněnce pro SZBP. Konstruktivní zdržení se hlasování, možnost vyslovit nesouhlas a zároveň aktivitu nezablokovat vetem, a také hlasování kvalifikovanou většinou pomohlo zvýšit akceschopnost Unie. Dále nastala změna ve financování společných aktivit. Byl definován nový právní nástroj - společné strategie, který doplňoval nástroje jako je společná akce a společný postoj.⁸⁰

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost v roce 2009, přinesla poměrně zásadní změny, a proto je k ní odkazováno jako ke Smlouvě o fungování Evropské unie. K obsáhlým změnám došlo například ohledně pilířové struktury, definované ve Smlouvě o Evropské unii.⁸¹ Na rozdíl od samotné Evropské unie, SZBP nadále fungovalo v podobě zvláštního pilíře, s vlastním institucionálním rámcem, rozhodovacími procesy či specifickou aktivitou.⁸² Smlouva o fungování Evropské unie pozměňuje vnější činnost, která spadá do sdílené a taky výlučné pravomoci Unie, jako je spolupráce se zeměmi, humanitární pomoc nebo doložka solidarity, delegace a také mezinárodní smlouvy a vztahy s organizacemi a třetími zeměmi. Smlouva zakládá pro všechny jednotlivé vnější činnosti cíle.⁸³ Vznikla Rada pro zahraniční věci s Komisí a také vznikla nová funkce

⁷⁷ Cini, M. (2007). *European Union politics*. Oxford: Oxford University Press, str. (308).

⁷⁸ Troszczynska – van Genderen, Legrand, 2016. Čerpáno z <http://docplayer.cz/27609635-Zahranicni-politika-cile-nastroje-a-dosazene-vysledky.html>

⁷⁹ Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, str. (117 – 118).

⁸⁰ Amsterodamská smlouva. (1999). Praha: Ústav mezinárodních vztahů, články (11 – 28).

⁸¹ Gasper, J. (2008). The quest for European foreign policy consistency and the Treaty of Lisbon. *Humanitas Journal Of European Studies* 2, č. 1, str. (19 – 53)

⁸² Duke, S. (2006). Areas of Grey: Tensions in EU External Relations Competences. *Eipascope*, str. (21 – 27).

⁸³ Lisabonská smlouva. (2009). Články (206 – 222)

Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Původně byl zamýšlen název pro funkci „ministr či ministryně zahraničních věcí Evropské unie“, ale kvůli neodpovídající náplni funkce s označením funkce, kde ministr, ministryně je osoba, která je přednostně odpovědná za zahraniční politiku Evropské unie, byl zvolen název postu Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.⁸⁴ Je členem Komise, jako jeden z místopředsedů. Vysoký představitel pro zahraniční a bezpečnostní politiku vede Evropskou službu pro vnější činnost a předsedá Radě pro zahraniční věci. Vysoký představitel koná jménem Evropské unie během styků s ostatními státy nebo mezinárodními uskupeními. Koordinuje činnost členů Komise, jež mají v kompetenci obchod se zahraničím, rozšiřování s politikou sousedství, rozvojovou politiku, spolupráci, humanitární pomoc a řešení krizí.⁸⁵

Diplomacie a respektování mezinárodních pravidel jsou nedílnou součástí unijní politiky v oblasti zahraničí a bezpečnosti. Rozhodování, při kterém se vyžaduje jednomyslný souhlas všech unijních zemí, v zahraničněpolitických a bezpečnostních věcech připadá na Evropskou radu, která se skládá z vedoucích představitelů a vlád jednotlivých členských zemí. Zaobírá se mezinárodními vztahy a deeskalací konfliktů. Diplomatické působení Evropské unie jde současně s mezinárodním obchodem, popřípadě s mezinárodní pomocí anebo rozvojovou spoluprací. Zahraniční a bezpečnostní politika se bezprostředně soustředí na zachování míru, posilování jak bezpečnosti, tak i spolupráci na mezinárodní úrovni, dále se soustředí na demokratický rozvoj a demokratické upevňování, právní zásady státu a prosazování základních lidských práv a svobod. S absencí jednotné armády Evropské unie jsou sestavovány vojenské jednotky členskými státy. Tyto jednotky jsou určeny ke konkrétním úkolům nebo misím, například jsou vysílány ke sledování situace a zajištění veřejného pořádku a respektování práva ve světových centrech napětí. Účastní se také mírových misích, kde obyvatelům poskytují humanitární pomoc.⁸⁶

⁸⁴ Šlosarčík, I., & Kasáková, Z. (2013). *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada, str. (540).

⁸⁵ Maastrichtská smlouva. (1992). Článek 18 a 24.

⁸⁶ Společná zahraniční a bezpečnostní politika [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/foreign-security-policy_cs

1. 3. 4. 2 Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ)

Lisabonská smlouva představila nový unijní nástroj, který má za úkol nejen zviditelňovat a upevňovat postavení Evropské unie ve světě, ale také zajistit koordinaci napříč mezinárodními úkoly Unie.⁸⁷

Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ), která zahájila činnost v roce 2011, má ve světě k dispozici velké množství diplomatického zastoupení, které tvoří zahraniční mise států Evropské unie, dále je doplněno úředníky ze sekretariátu Komise i Rady.⁸⁸

Hlavní činností ESVČ je úzce udržovat kontakt s hlavními orgány EU a také s ministerstvy členských států EU, které odpovídají v českém zastoupení ministerstvu zahraničních věcí a ministerstvu obrany, dále udržuje stálý kontakt s Organizací spojených národů (OSN) nebo s jinými mezinárodními organizacemi. Evropská služba pro vnější činnost se skládá z jednotlivých ředitelství, podle geografického a tematického zaměření. Různé oblasti světa jsou rozděleny do pěti oddělení. Asijsko-tichomořské, Evropa a Střední Asie, širší Blízký východ a nakonec kontinent Ameriky. Náplň těchto oddělení se soustředí na multilaterální otázky na globální úrovni, rozvoj či krizi, migraci, podporu demokracie a lidských práv nebo také na finanční a administrativní záležitosti. V rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky existují důležité sekce ve ESVČ soustřeďující se na vytváření plánů a reakcí na různé krize.⁸⁹

1. 3. 4. 3 Unijní zahraniční nástroje

Stejně tak, jako se vyvíjelo Evropské společenství, můžeme také zaznamenat postupný vývoj v oblasti mezinárodních obchodních dohod, ale také i v samotném přístupu k multilaterálním dohodám ze strany EU. V roce 2008 se poprvé k mezinárodním dohodám začaly přidávat kapitoly, které se věnovaly udržitelnému rozvoji. Jako první mezinárodní smlouva, která obsahovala takovou kapitolu, byla dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a fórem 16 zemí z Karibiku a Afriky (EU – CARIFORUM). Dohoda pojednává o zřízení společného poradního výboru, který by měl na starost dohlížení na hospodářské, sociální a environmentální aspekty vztahu,

⁸⁷ Vytvoření ESVČ [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/74105/vytvořen%C3%AD-esvč_cs

⁸⁸ Duke, S. (2009). Providing for European-Level Diplomacy after Lisbon: The Case of the European External Action Service. *The Hague Journal Of Diplomacy* 4, č. (2), str. (211 – 233).

⁸⁹ O Evropské službě pro vnější činnost (ESVČ) [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73759/node/73759_cs

vznikajících v průběhu provádění dohody, mezi jednotlivými stranami. Důležitost vzájemné propojenosti a vzájemného vlivu mezi obchodem a životním prostředím byla od té doby zahrnována do spousty mezinárodních smluv. Usnesení Parlamentu, z roku 2010, ohledně lidských práv, sociálních a environmentálních norem, podtrhává důležitost mezinárodních smluv o volném obchodu a požaduje, aby tyto nebo obdobné smlouvy sloužily jako nástroj podpory, výše zmíněných, norem. Ukazuje nám to mechanismus, kde jsou záruky o lidských právech a ochraně životního prostředí podmíněny dohodou o volném obchodu, a s tím i přístup na největší jednotný trh. V případě nerespektování těchto záruk může dojít k omezení či zamítnutí přístupu na unijní trh.⁹⁰

1. 3. 4. 3. 1 Nástroj humanitární pomoci

Evropská unie má do svého právního řádu začleněn nástroj o humanitární pomoci od roku 1996. Operace, konané pod záštitou Generálního ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO nebo také GŘ ECHO), mají jasně stanovené strategické cíle například:

- ochraňovat životy následkem přírodních katastrof, které si vyžádaly ztráty na lidských životech, došlo k sociálnímu, psychologickému nebo fyzickému utrpení, popřípadě škody hmotného charakteru
- zajišťovat pomoc a zmírňovat utrpení v lokacích s přetrvávajícími krizemi v důsledku ozbrojených konfliktů či válečného stavu (*války*)
- poskytnout v krátkodobém horizontu potřebné zdroje k obnově staveb a zajištění rekonstrukce infrastruktury
- zaobírat se důsledky fluktuace obyvatelstva, zaviněnou katastrofami, jak přírodními, tak lidmi zaviněnými a také zastřešovat programy soustředující se na návrat obyvatelstva do zemí původu
- zajistit průběžnou přípravu na rizika katastrof a jiných ojedinělých okolností, zabezpečit včasné varování a také zásah.⁹¹

Pomoc zemím nebo skupinám obyvatelstva je koordinovaná nejen mezi institucemi Unie a mezi jednotlivými členskými státy, ale i nevládními organizacemi.

⁹⁰ Leal-Arcas, R. (2019). *Solutions for Sustainability: How the International Trade, Energy and Climate Change Regimes Can Help*. Cham: Springer International Publishing, str. (172 – 173).

⁹¹ König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (422 – 423).

Mohou být finančně podpořeny i preventivní programy, ale humanitární pomoc je v zásadě poskytována krátkodobě, a to v maximální délce šesti měsíců. Evropská unie se řadí ke světově nejvýznamnějším poskytovatelům humanitární pomoci. Díky mezinárodnímu právu, popřípadě mezinárodně humanitárnímu právu, dochází k implementaci humanitární pomoci, která je vytvářena na všeobecně uznávaných základech principů humanity, solidarity, neutrality, dále nediskriminace a nestrannosti. Evropská komise ročně připravuje strategický dokument, který stanovuje způsoby koordinace jednotlivých aktivit a také má za úkol, nezaujatým způsobem, zajistit efektivní a vhodné poskytnutí programu na základě reálné nezbytnosti.⁹²

Finanční pomoc od Evropské komise má charakter nenávratných grantů. Způsob finanční podpory může probíhat tak, že komise deleguje pravomoc na ECHO, který může vyčlenit finanční prostředky v nejvyšší možné výši 3 mil. EUR na tři měsíce. Další způsob je na základě podmětu komisaře, pro období 2019-2024 tuto agendu zastává Janez Lenarčič, který má pravomoc poskytnout, na dobu šesti měsíců, 30 mil. EUR. Poslední rozhodovací postup o finanční podpoře má samotná Komise. Ta posoudí danou situaci na základě komparativních analýz země a výši potřeb. Následně pro potřeby srovnání využije indexový nástroj, který hodnotí země na základě jejich zranitelnosti a výše schopnosti efektivního využití dané pomoci a také ohodnotí závažnost krize.⁹³

Pro porovnání v minulém víceletém finančním rámci, 2007-2013, pro ECHO bylo vyčleněno více než 5,6 mld. EUR.⁹⁴ Aktuální období 2014-2020 disponuje částkou 7,1 mld. EUR a pro období 2021-2027 je připraveno okolo 11 mld. EUR.⁹⁵

Evropská unie každoročně daruje okolo 1 % ročního rozpočtu, což je ekvivalentem 4 EUR na každého jedince EU.⁹⁶

⁹² König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (422 – 423).

⁹³ Též kniha, str. (422 – 423).

⁹⁴ Též kniha, str. (422 – 423).

⁹⁵ Humanitární pomoc [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/164/humanitarian-aid>

⁹⁶ Humanitární pomoc a civilní ochrana [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_cs

1. 3. 4. 3. 2 Nástroj pro lidská práva a demokracii

Vývoj programu, který měl rozsáhle zajišťovat podporu demokratických hodnot a lidských práv ve světě, byl velice komplexní. Myšlenku značné podpory demokracie ve světě můžeme datovat od 80. let minulého století, jednalo se o značně nekoordinované způsoby podpory. V následujícím desetiletí se začíná rýsovat racionalizovaný prostředek na podporu evropských hodnot. Evropský parlament začal diskutovat nad budoucností projektu a jeho potencionálním významem v globálním měřítku. Víze parlamentu byla inspirována k něčemu obdobnému jako je americká, nezisková a nevládní organizace „National Endowment for Democracy“ (NED). V roce 1994, na podnět Parlamentu, Evropská unie zřídila projekt, který zastřešoval všechny aktivity, ohledně zásad ochrany lidských práv a svobod, rozvoj demokracie a také zásad právního státu, směřovaných ke státům, organizacím či jedincům. Projekt nesl jméno Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR).⁹⁷ Podpora těchto principů je zřejmá i tím, že jsou ukotveny ve Smlouvě o Evropské unii na základě respektování Všeobecné deklarace lidských práv.

Vytyčeným cílem projektu je snaha celosvětově posilovat respekt k lidským právům a základním lidským svobodám, například svoboda sdružování a projevu, podpora pluralismu a také reforma směřovaná k demokracii nebo podpora nezávislosti justice. Unijní aktivita vedoucí k jedincům zahrnuje podporu aktivit bojovníků za lidská práva, pomoc zaměřenou na oběti politických útlaků či represím nebo rovnost pohlaví v politické, ekonomické a sociální sféře. Na legislativní úrovni Evropská unie neustále provádí činnosti směřované k rozvoji a vývoji v oblasti nejen mezinárodního práva, ale také i práva na lokální úrovni. K dosažení uvedených cílů nabízí EU pomoc, a to především ve formě grantů, o který mohou zažádat jednotlivé státy a jeho orgány nebo decentralizované správní jednotky a organizace na úrovni mezinárodní či regionální.⁹⁸

⁹⁷ Bauer, P. (2015). *Arab Spring challenges for democracy and security in the Mediterranean*. London: Routledge, str. (83).

⁹⁸ König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (414 – 415).

2 CÍL PRÁCE

Cílem práce „Zahraniční činnost Evropské unie“ je zjistit a stanovit, jaké politiky a vnitřní záležitosti třetích států jsou především ovlivňovány zahraniční činností EU. Na základě bilaterálních a multilaterálních smluv, uzavřených mezi EU a ostatními státy, práce definuje příklady v praxi, kde jsou v určitých oblastech vidět změny ve vnitřních záležitostech, jako jsou úpravy legislativního rámce, které vznikly na podnět proesený EU. Výzkumné řešení je zaměřeno na rešerše vybraných politik nečlenských států, respektive třetích států.

2.1 Výzkumné otázky

V bakalářské práci jsem pracoval s následujícími výzkumnými otázkami:

Výzkumná otázka č. 1

Které politiky nečlenských států jsou ovlivňovány činností EU a v jakém rozsahu?

Výzkumná otázka č. 2

Jaký důraz je kladen na otázky ohledně lidských práv a ekonomických zájmů?

2.2 Operacionalizace základních pojmů

Specifikace nejčastěji používaných základních pojmů této práce je následující:

- **Politika** - legislativní dokumenty
- **Činnost** - politiky Evropské unie
- **Třetí země** - nečlenské státy Evropské unie
- **Unie** - zkrácená verze pojmu Evropská unie
- **Dohoda** - mezinárodní akt
- **Bilaterální** - dvoustranný mezinárodní akt
- **Multilaterální** - vícestranný mezinárodní akt
- **Lidská práva** - zásady u prosazování lidských práv
- **Ekonomické zájmy** - priorita finančního zisku

3 METODIKA

Činnosti Evropské unie v určitých oblastech, jako jsou ekonomické nebo sociální, mohou minimálně či naopak značně ovlivnit prostřednictvím zahraničních činností konání ostatních států. Na základě subjektivního postoje posuzují jednotlivá odvětví, která jsou buď přímo, nebo nepřímo, determinována postojem Evropské unie ve světě. Příklady stanovují podle mezinárodních aktivit či bilaterálních a multilaterálních smluv.

3.1 Použité metody

K prozkoumání zahraniční činnosti EU na dílčí politiky nečlenských států „Vliv zahraniční činnosti Evropské unie na dílčí politiky nečlenských států“ byla použita metoda rešerše veřejně dostupných zdrojů a výchozích textů v podobě mezinárodních dokumentů. Při výběru dat / dokumentů byly vzaty v potaz všechny veřejné dokumenty v českém a anglickém jazyce.

Rešerše textu byla provedena jako retrospektivní, tedy jednorázovým pohledem. Posuzováním subjektivně nejdůležitějších bodů a myšlenek textu. Záměrem bylo vytvořit takový text, který poslouží k rychlému pochopení a orientaci v tématu.

Zvolená témata rešerší nejsou příliš úzce zaměřená, stejně tak, jako nejsou značně široká a obsáhlá zpracovaná data, především odpovídají potřebě bakalářské práce. Za rešerší dostupných dat je považováno vyhledávání informací na dané téma nebo soupis vyhledaných informací.

Hlavním zdrojem informací byl oficiální portál Evropské komise. Dokumenty, které prošly rešerší, jsou dostupné v internetovém provedení v kapitole Trade / Policy / Countries and regions - <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/>.

Rešerše dokumentů o vlivu zahraniční činnosti byly provedeny v následujících dílčích politikách: daně, doprava, energetika, hospodářské záležitosti, humanitární pomoc a civilní ochrana, lidská práva, regionální politika, spravedlnost a vnitřní záležitosti, vesmírné záležitosti, vzdělávání a kultura, zaměstnanost a sociální věci, zemědělství a bezpečnost potravin a životní prostředí a změna klimatu.

3. 2 Charakteristika výzkumného souboru

Rešerše dostupných zdrojů ve vztahu k ovlivňovaným politikám byla provedena na vybraných státech - Bangladéš, Bělorusko, Čína, Gruzie, Japonsko, Rusko, USA, Venezuela, Vietnam.

Výběr států byl ovlivněn vztahem k porovnávané oblasti, respektive tak, jak jsou spojována laickou a odbornou společností například:

- doprava - Bělorusko, Rusko
- energetika - Japonsko
- hospodářské záležitosti - Čína, Vietnam
- humanitární pomoc a civilní obrana - Venezuela
- lidská práva - Vietnam
- spravedlnost a vnitřní záležitosti - Gruzie
- vesmírné záležitosti - Japonsko, Rusko, USA
- vzdělávání a kultura - Bělorusko
- zaměstnanost a sociální věci - Bangladéš
- životní prostředí a změna klimatu - Čína
- zemědělství a bezpečnost potravin - Vietnam.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

Výsledky výzkumného řešení jsou zpracovány do tabulky prostřednictvím rešerše vybraných mezinárodních smluv dostupných z veřejně dostupných zdrojů.

4.1 Rešerše vybraných politik nečlenských států

Níže použitá tabulka, definuje vlivy zahraničních činnosti EU, je třísloupcová:

- Sloupec 1 – A skupina / Nejvíce ovlivňovaná politika - název oblasti politiky
- Sloupec 2 – B skupina / Průměrně ovlivňovaná politika - název oblasti politiky
- Sloupec 3 – C skupina / Minimálně ovlivňovaná politika - název oblasti politiky

Vliv zahraniční činnosti Evropské unie na dílčí politiky nečlenských států		
A. skupina	B. skupina	C. skupina
Nejvíce ovlivňovaná politika	Průměrně ovlivňovaná politika	Minimálně ovlivňovaná politika
Lidská práva	Hospodářské záležitosti (Podnikatelské záležitosti a duševní vlastnictví)	Daně
Životní prostředí a změna klimatu	Humanitární pomoc, civilní ochrana (rozvoj a spolupráce)	Doprava
	Regionální politika	Energetika
	Spravedlnost a vnitřní záležitosti	Vesmírné záležitosti
	Zaměstnanost a sociální věci	Výzkum a inovace
	Zemědělství a bezpečnost potravin	Vzdělávání a kultura

Tabulka č. 2: Vliv zahraniční činnosti Evropské unie na dílčí politiky nečlenských států

4. 2 Nejvíce ovlivňované politiky

Následující podkapitola definuje nejvíce ovlivňované politiky ze strany Evropské unie vůči třetím státům.

4. 2. 1 Lidská práva

Podpora lidských práv Evropskou unií je vysoká oproti jiným demokraticky smýšlejícím zemím, ale na druhou stranu důležitost ekonomických zájmů Unie je zřetelný, a to především příchodem dohody o volném obchodu s Vietnamem, jakožto autoritářským státem. Evropská unie si od dohody slibuje, mimo ekonomických výhod, že nastane efekt postupné náklonosti v lidských právech ze strany Vietnamu, v případě zhoršení tamní lidskoprávní situace, může být smlouva pozastavena.

Jak se v rozhovoru k volné obchodní dohodě EU - Vietnam, na svém twitterovém účtu ze dne 13. února 2020, vyjádřila europoslankyně Michaela Šojdrová (Evropská lidová strana), která se zdržela hlasování o dohodě v Parlamentu: „... *obávám se, že tím ztrácíme možnost, jak tlačit na Vietnam, aby zlepšil ochranu lidských práv. My víme, že dnes je tam více než 140 politických vězňů. Já zároveň vím, že ta dohoda je velmi výhodná. Vietnam se ekonomicky rozvíjí a je důležité, aby Evropská unie a také Česká republika měly dobré podmínky pro volný obchod s Vietnamem. Proto tu dohodu podporuji. Já nejsem proti. Ale obávám se, že schválením té dohody už nebudeme mít takový vliv na to, abychom donutili vietnamskou vládu - která je komunistická, je tam komunistická diktatura – propustit vězně, které vězni z důvodu jejich náboženského přesvědčení nebo protože jsou politickými oponenty. A my si přece tuto dobu pamatujeme také v České republice. Proto jsem se zdržela.*“⁹⁹

4. 2. 2 Životní prostředí

Od roku 2013 EU s čínskou vládou vyjednává komplexní investiční dohodu, pod anglickým názvem „EU-China Comprehensive Agreement on Investment“ (CAI), která se věnuje také udržitelnému rozvoji a zavazuje čínskou vládu k aktivní činnosti v oblasti

⁹⁹ Michaela Šojdrová, @msojdrova [Online]. Čerpáno u <https://twitter.com/msojdrova/status/1227916978314235907>

ochrany životního prostředí.¹⁰⁰ Od roku 2014 je Komise s Čínou v úzkém kontaktu, a to v souvislosti s projektem, který by umožnil obchodování s emisními povolenkami v Číně. Projekt byl původně tříletý, ale na summitu EU – Čína, v roce 2015, se obě strany shodly na další bilaterální spolupráci na trzích s uhlíkem. Obě strany nadále rozvíjí politický dialog a spolupráci ohledně obchodování s emisemi.¹⁰¹

Komplexní kapitola ve Smlouvě o volném obchodu mezi EU a Vietnamem zaměřená na udržitelný rozvoji a environmentální úroveň řeší: ratifikaci dohod ohledně životního prostředí, aktivní provádění mezinárodních úmluv o ŽP, ochranu volně žijících zvířat či biologickou diverzifikaci, a mnoho dalších.¹⁰²

4. 3 Průměrně ovlivňované politiky

Následující podkapitola definuje průměrně ovlivňované politiky ze strany Evropské unie vůči třetím státům.

4. 3. 1 Hospodářské záležitosti

Kromě životního prostředí se Komplexní investiční dohoda uzavřená mezi EU a Čínou (CAI) zabývá způsoby vzniku přátelského prostředí na čínském trhu prostřednictvím investičních nabídek. Obchodní příležitosti na velkém čínském trhu a významná ekonomická síla je velkým lákadlem pro zahraniční společnosti, ale používání diskriminačních zákonů a postupů vytváří nerovnováhu na čínském domácím trhu. Například dosavadní neotevřenosti trhu, omezování či zakázání vstupu zahraničních investorů a uplatňování nerovných podmínek v oblasti transparentnosti, limitu kapitálu nebo kvantitativních omezení, dochází k narušování hospodářské soutěže. Dohoda by tomu měla zamezit a zajistit budoucí předvídatelnost a určitou právní jistotu. Pro Evropskou unii je investiční dohoda strategicky důležitá, a to i proto, že v průměru vzájemný denní obchod má hodnotu přes jednu miliardu EUR.¹⁰³

¹⁰⁰ EU-China Comprehensive Agreement on Investment [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2115>

¹⁰¹ International carbon market [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/markets_en

¹⁰² EU-Vietnam Trade Agreement - memo [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1922>

¹⁰³ EU-China Comprehensive Agreement on Investment [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2115>

Smlouva o volném obchodu mezi EU a Vietnamem podporuje transparentnost vietnamského „trhu“ ohledně veřejných zakázek a zároveň zajistí podnikatelům z Unie lepší přístup na tamní trh oproti jiným zemím. Společnosti budou moci podat nabídky na zakázky zadané vietnamskými ministerstvy nebo zadané státními podniky. Smlouva řeší i certifikační shody, speciálně spojené s automobilovým průmyslem. Zároveň také usnadní vstup společnostem z EU na trh služeb, jako jsou obchodní, poštovní, bankovní a pojišťovací služby nebo také služby spojené s námořní dopravou. Od dohody EU - Vietnam si obě strany slibují vzájemný ekonomický rozvoj. A to především díky eliminaci všech cel a to o 99 %. Při vstupu platnost 65 % cel exportované z EU do Vietnamu bude okamžitě zrušeno a zbylé celní povinnosti se zruší postupně po dobu deseti let a celní zatížení z Vietnamu do EU se postupně během sedmi let zruší. Tento nestejný postup v podobě odstraňování cel je zapříčiněn s ohledem na Vietnam, jakožto rozvojové země. Vietnam se také zavázal, v obchodní dohodě o volném obchodu, že nebude zvyšovat zbylá cla, kterých se dohoda nedotkla. Vietnam také přijal ambiciózní závazky týkající se nákupu farmaceutických výrobků, například umožnil společnostem s evropským kapitálem dovážet a prodávat léky distributorům a velkoobchodníkům v dané zemi.¹⁰⁴

V oblasti duševního vlastnictví je prosazena vysoká úroveň ochrany duševního vlastnictví, která přesahuje normy vyjednané WTO. Ochrana se vztahuje na inovace, umělecká díla a značky EU před nezákonným kopírováním.¹⁰⁵

4. 3. 2 Humanitární pomoc a civilní ochrana

I když je Unie předním dárce v oblasti humanitární pomoci a civilní ochrany, tento nástroj funguje především na principech, jako je nestrannost a neutralita, tudíž finanční přiděl z tohoto nástroje se neodvíjí od politických nebo ekonomických sympatií či jiného uvažování. Nástroj, a s ním spojené aktivity, však může ovlivňovat globální vnímání Evropské unie.

Na základě neustále zhoršujícího se hospodářského a sociálního stavu v určitých latinskoamerických státech jsou vyčleňovány finanční prostředky na podporu tamního

¹⁰⁴ EU-Vietnam Trade Agreement - memo [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1922>

¹⁰⁵ Duševní, průmyslové a obchodní vlastnictví [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/36/dusevni-prumyslove-a-obchodni-vlastnictvi>

obyvatelstva, především ve Venezuele. Finanční podpora je často uskutečňována skrz humanitární partnerské organizace, které pomáhají přímo na místě.¹⁰⁶ Od roku 2016 finanční pomoc určená pro Venezuelu činí 89 milionů EUR.¹⁰⁷

4. 3. 3 Regionální politika

Evropskou regionální politiku dnes můžeme vnímat jako prostředek Unie k dosažení politických cílů na svém celém území. Zároveň tato politika ovlivňuje i okolní státy a jejich lokální autonomní oblasti. Způsob ovlivňování probíhá prostřednictvím investičních programů. I když se to neočekávalo, tak regionální politika EU usiluje o rozšíření jednotného trhu a především unijní legislativy. V praxi můžeme vidět bilaterální a multilaterální dohody, které byly ovlivněny regionální politikou.¹⁰⁸ Získané zkušenosti byly využity při formování Evropské politiky sousedství a dalších nástrojů, které slouží k co největšímu možnému rozšíření evropského jednotného trhu. Tím dochází k podpoře a zajištění ekonomické expanze spolu s právním rámcem EU na sousedské státy a zároveň podporuje prosperitu, stabilitu a bezpečnost na svých hranicích.¹⁰⁹

4. 3. 4 Spravedlnost a vnitřní záležitosti

V oblasti justičních záležitostí můžeme zpozorovat zájem EU na rozvoji spravedlivých postupů a odstranění nekalých praktik, a to i u nečlenských států. Dobrým příkladem je Gruzie, která je součástí rámcové dohody o přidružení. Dohoda o přidružení nemusí nutně znamenat budoucí členství v EU, kde Gruzie nadále aktivně pokračuje v procesu sblížování právních rámců a institucionálních struktur k normám požadující Unie. Na úkor toho v Gruzii proběhlo několik reformních vln ohledně soudnictví. Například oběťm trestné činnosti je poskytnuta procesní a psychologická podpora. Dále nastaly změny v zákoně o bankovních licencích, aby nedocházelo k praní špinavých

¹⁰⁶ EU increases emergency assistance to Venezuela by €50 million [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/echo/news/eu-increases-emergency-assistance-venezuela-50-million_en

¹⁰⁷ Venezuela [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/echo/where/latin-america-caribbean/venezuela_en

¹⁰⁸ Inspiring non-EU countries [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/international/

¹⁰⁹ European Neighbourhood Policy [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/international/neighbourhood-policy/

peněz či financování teroristických aktivit. V roce 2018 byl gruzínské vládě předložen zákon, který vycházel ze směrnice Evropské unie.¹¹⁰

4. 3. 5 Zaměstnanost a sociální věci

Evropská unie umožňuje bezcelní přístup, výjimkou jsou zbraně a střeliva, na jednotný trh několika státům, které se řadí mezi nejméně rozvinuté. Jenou z těchto zemí je Bangladéš. Tento obchodní režim byl reakcí na kolaps továrního komplexu z roku 2013, při kterém zemřelo několik desítek pracovníků. Smlouva neumožňovala pouze bezcelní přístup na jednotný trh, ale zároveň vytyčila dlouhodobé závazky pro bangladéšskou stranu, jako je dodržování práv pracovníků, integrita budov, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, odpovědné obchodní jednání.¹¹¹ Následně se v Bangladéši začala měnit legislativa, nastal posun ohledně norem bezpečnosti a ochrany zdraví a ty se začaly více schovávat za mezinárodními normami. Začaly fungovat bezpečnostní výbory, byl zrušen zákaz stávek a nastal sociální dialog ohledně iniciativ zaměřených na vzdělání a zacvičování.¹¹²

4. 3. 6 Zemědělství a bezpečnost potravin

Smlouva o volném obchodu EU - Vietnam neumožňuje Vietnamu plný přístup na jednotný trh se zemědělskými produkty, konkrétně se jedná o rýži, kukuřici, česnek, houby, vejce, cukr a výrobky s vysokým obsahem cukru, konzervovaného tuňáka a další. Na vietnamském trhu má být 169, postupně se může přidat i více, tradičních evropských produktů z EU původu, které budou disponovat zeměpisným označením a budou chráněny před napodobováním, to samé se vztahuje na vybrané vietnamské produkty v EU. Dohoda také obsahuje kapitoly zaměřené na: hygienická opatření spojená s obchodem rostlin a s živočišnými produkty, k nezemědělským produktům bude přidáno „Made in EU“ označení.¹¹³

¹¹⁰ Association Implementation Report on Georgia (2019) [Online]. Čerpáno z https://ceas.europa.eu/sites/ceas/files/2019_association_implementation_report_georgia.pdf

¹¹¹ Bangladesh [Online]. Čerpáno z <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/bangladesh/>

¹¹² Implementation of the Bangladesh Compact (2017) [Online]. Čerpáno z https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/october/tradoc_156343.pdf

¹¹³ EU-Vietnam Trade Agreement - memo [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1922>

4. 4 Minimálně ovlivňované politiky

Následující podkapitola definuje minimálně ovlivňované politiky ze strany Evropské unie vůči třetím státům.

4. 4. 1 Daně

Je řada mezinárodních smluv specializovaných na daně, konkrétně jak vymýtit situace, kdy dochází ke dvojímu zdanění, a to jak právnických, tak i fyzických osob. Smlouvy stanovují, kdo v jakých situacích je zatížen daňovou povinností. Například daňové zatížení z konkrétního zdroje příjmů na základě místa nabytí nebo podle místa bydliště či sídla společnosti.¹¹⁴

4. 4. 2 Doprava

Evropská komise uzavřela množství smluv zabývajících se dopravou, především se sousedními státy EU. V roce 2009 vzniklo partnerství, jehož součástí je mimo osmi států Unie a Komise, Bělorusko, Norsko a Rusko. Jednalo se o Dopravní a logistické partnerství severní dimenze (The Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics, NDPTL). Záměrem partnerství bylo zlepšit logistické spojení, a s tím i dát stimul hospodářskému růstu, zjednodušit provádění nadnárodních projektů infrastruktury, na niž je společný zájem, urychlit výstavbu nových infrastrukturních sítí ke zlepšení mezinárodního dodavatelského řetězce. Do financování projektů, vzniklých z podnětu NDPTL, jsou zapojeny mezinárodní finanční instituce, jako je Severská investiční banka, Evropská investiční banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Světová banka a další příslušné instituce. Další mezinárodní dopravní dohody jsou uzavřeny mezi některými státy bývalé Jugoslávie, Albánie a Komisi. Mezinárodní program, z roku 1998, ohledně dopravního koridoru mezi Evropou Kavkazem a Asií, je Evropskou unií podporován, i když Evropská Unie či Evropská komise není jednou ze stran dohody.¹¹⁵

¹¹⁴ Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. (100).

¹¹⁵ International transport agreements: TRACECA, SEETO and NDPTL [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legisum:tr0055>

4. 4. 3 Energetika

Mezinárodní spolupráce v oboru energetiky spočívá v zachování nejvyšší normy pro jadernou bezpečnost, a to například nakládání s jaderným odpadem, a to za možnosti využití grantů zemí, která není součástí Evropské unie. Princip spolupráce, v jaderném odvětví, spočívá ve vzdělávání skrze sdílení odborných znalostí a školení k zajištění veřejného zdraví. Tento způsob spolupráce je otevřen všem zemím, které potřebují pomoc, ale mohou být upřednostňovány státy, které mají společné hranice s Unií či státy, jež dodržují mezinárodní dohody ohledně jaderné bezpečnosti.¹¹⁶ Evropská unie uzavřela s Japonskem dohodu o zavedení společného přístupového rámce pro oblast jaderné energie. Na projektu se podílí řada odborníků a příspěvek EU činí okolo 340 mil. EUR.¹¹⁷

4. 4. 4 Vesmírné záležitosti

Ke vzniku evropských vesmírných programů pomohly především mezinárodní spolupráce, které daly vzniknout konkrétním programům EU jako je Galileo, Copernicus a Horizont 2020. Existuje široká mezinárodní spolupráce v oblasti vesmírných záležitostí. Na vysoké úrovni se konají Mezinárodní fóra pro průzkum vesmíru, kde se rozebírá ochrana kosmické infrastruktury, školení a vzdělávání a jiné problematiky týkající se vesmírné spolupráce. EU spolupracuje i s ostatními mezinárodními aktéry, v oblasti vesmíru, či strategickými partnery, mezi něž se řadí USA, Rusko, Čína a Japonsko. Mezi státy a EU probíhají kosmické dialogy a každoroční setkávání. Na složitých dialozích o vesmíru se podílí Evropská komise s Evropskou službou pro vnější činnost, pod které spadají mezinárodní vesmírné vztahy, v úzké spolupráci s Evropskou kosmickou agenturou (ESA), v případě zahrnutých témat se podílí i jiné agentury Unie nebo jiné mezinárodní organizace.¹¹⁸

¹¹⁶ Financial cooperation with non-EU countries on nuclear safety (2014–20) [Online]. Čerpáno z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:180503_1

¹¹⁷ ITER: Euratom/Japan agreement on nuclear fusion [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:i23046>

¹¹⁸ Internaciona aspects [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/growth/sectors/space/international-aspects_en

4. 4. 5 Výzkum a inovace

Mezinárodní vědecká spolupráce na příkladu EU - Japonsko vznikla na základě několika dohod. Od roku 2009 je vědeckotechnická spolupráce zastřešená dohodou. Následovalo ustanovení základních parametrů budoucí spolupráce a definování sdílených vizí. Dohoda z roku 2015, Společná vize, směřuje k užšímu vztahu v oblasti výzkumu a inovací. Finální smlouva o strategickém partnerství mezi EU a Japonskem posouvá spolupráci ohledně vědeckotechnických výzkumů a inovací ještě dále. Vědečtí pracovníci se mohou účastnit programu Horizont 2020, jež má v dlouholetém finančním rámci, 2014 – 2020, vyčleněno okolo 80 miliard EUR a na následující období, 2021 – 2027, se počítá s rozpočtem až 100 miliard EUR.¹¹⁹

4. 4. 6 Vzdělání

EU se aktivně podílí na globálních iniciativách ohledně vzdělávání a je součástí Globálního partnerství pro vzdělávání (GPE), které podporuje země s největšími vzdělávacími potřebami. Během víceletého finančního rámce 2014 – 2020 Evropská unie finančně přispěla 475 mil. EUR. Iniciativa z roku 2016 Vzdělání nemůže čekat (ECW) obdrželo 16 mil. EUR a pomohlo okolo milionu dětí, které pocházejí z krizí zasažené země.¹²⁰ Bělorusko čerpá z Evropského nástroje pro sousedství například i v oblasti vzdělávání. Účastní se také programu Mobility studentů a učitelů ERASMUS+.

¹¹⁹ Share EU-Japan Science and Technology Relations [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/delegations/japan/19229/eu-japan-science-and-technology-relations_en

¹²⁰ Education [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/education_en

5 DISKUZE

Historické a integrační procesy Evropské unie byly ovlivněny řadou smluv, mezi které bezesporu patří Pařížská smlouva, Římské smlouvy, Schengenská dohoda, Jednotný evropský akt, Maastrichtská smlouva, Amsterdamská smlouva a Lisabonská smlouva. Všechny tyto právní akty měly jeden společný cíl zaměřený na úzkou spolupráci v mnoha oblastech, a to z důvodu ochrany všech zemí a stejně tak stejným cílem bylo zlepšit ekonomickou a hospodářskou situaci každého členského států. Postupný vývoj a reformační procesy měly a mají zajistit postavení Evropské unie jako celku svébytných a samostatných států v globálním prostoru. Jednotné politiky Evropské unie však neovlivňují členské státy, ale mají vliv i na mezinárodní vztahy. V EU je tato tendence přisuzovaná procesu evropské integrace, což zásadně změnilo právní, politické a ekonomické vztahy.¹²¹

V následujícím textu se pokusím zodpovědět výzkumné otázky této bakalářské práce, které byly zaměřeny na zahraniční činnosti Evropské unie.

Výzkumná otázka č. 1

Které politiky nečlenských států jsou ovlivňovány činností EU, a v jakém rozsahu?

První výzkumná otázka měla za cíl definovat největší vliv činnosti EU na dílčí politiky nečlenských států (Bangladéš, Bělorusko, Brazílie, Čína, Gruzie, Japonsko, Rusko, USA, Venezuela a Vietnam). Rešerše textu a oficiálních dokumentů zveřejněných na portálu Evropské komise jsou následující:

- **Nejvíce ovlivňovaná politika - Lidská práva / Vietnam, životní prostředí a změna klimatu / Vietnam a Čína:**
 - **Lidská práva** - ratifikace tak významné smlouvy, jako je Smlouva o volném obchodu (tudíž bezcelní bariéry) mezi EU a Vietnamem, výrazně posílila význam lidských práv v této nedemokratické zemi. Smlouva dává prostor k diskusi a rozvoji základních lidských práv a svobod. Prostřednictvím této smlouvy si EU zajistila nástroj pro ovlivňování

¹²¹ Duben, R. (2003). *Veřejný sektor*. Oeconomica, str. (35).

lidskoprávních oblastí ve Vietnamu. Jestliže by Vietnam nedodržel základní lidská práva a svobody, může EU smlouvu vypovědět. Jde tedy o jakýsi diplomatický tlak, který by vypovězením smlouvy ohrozil obchodní vztahy a měl by negativní dopad na hospodářský rozvoj Vietnamu.

Ochrana lidských práv a svobod je důležitou součástí všech politik EU. Základní práva jsou zaručena jak na vnitrostátní úrovni ústavami jednotlivých členských zemí EU, tak na úrovni evropské Listinou základních práv. V ochraně lidských práv se angažují všechny orgány EU: Komise, Evropský parlament i Rada. Základním dokumentem je Listina základních práv, která obsahuje všechna základní práva, která jsou závazná pro všechny orgány i instituce EU a musí být dodržována jednotlivými státy při provádění legislativy EU.¹²²

- **Životní prostředí a změna klimatu** - výše uvedená smlouva EU - Vietnam dále výrazně ovlivňuje environmentální rámcovou úpravu ve Vietnamu. Smlouva totiž obsahuje komplexní kapitolu ohledně udržitelného rozvoje: hospodářský, environmentální a sociální rozvoj. Prostřednictvím této kapitoly Vietnam musí aktivně provádět mezinárodní úmluvy ohledně životního prostředí. V případě nerespektování úmluvy může hrozit Vietnamu vypovězení smlouvy o volném obchodu.

V roce 2013 uzavřela EU s Čínou komplexní investiční dohodu, která zavazuje čínskou stranu k aktivní činnosti v oblasti ochrany životního prostředí. V roce 2015 se obě strany dohodly na obchodování s emisními povolenkami na čínském trhu. I v tomto právním aktu si EU zajistila dostatečný prostor pro ovlivňování environmentální politiky v Číně, která má svým rozsahem globální vliv.

Politika životního prostředí je v současnosti prezentována jako jedno z nejdůležitějších témat agendy institucí EU, která významným způsobem zasahují a ovlivňují i legislativní dění v dalších oblastech (vnitřní trh, energetika, průmysl, doprava, veřejné zdraví, obchodní politika, zemědělství a rozvoj venkova, atd.). Výsledkem je poměrně přísný

¹²² Lidská práva [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/679/sekce/lidska-prava/>

system norem a regulací týkajících se řady oblastí, který se prostřednictvím legislativní aktivity odpovědných institucí stále více rozvíjí. Snaha sladit technologický rozvoj s ochranou přírodních zdrojů se projevuje v mnoha dimenzích.¹²³

- **Průměrně ovlivňovaná politika - Hospodářské záležitosti (Podnikatelské záležitosti a duševní vlastnictví), humanitární pomoc a civilní ochrana, regionální politika, spravedlnost a vnitřní záležitosti, zaměstnanost a sociální věci, zemědělství a bezpečnost potravin:**

- **Hospodářské záležitosti (Podnikatelské záležitosti a duševní vlastnictví)** - komplexní investiční dohoda EU - Čína řeší prostředí na čínském trhu. Zaobírá se také investičními pobídkami, diskriminačními zákony a postupy a celkovou neotevřeností čínského trhu. Dohoda je strategicky důležitá pro obě strany, protože podporuje vzájemný obchod, který čítá denní objem cca 1 mld. EUR. Vypovězení této dohody by mohlo ohrozit hospodářské zájmy obou stran. Dále pak ve smlouvě o volném obchodu mezi EU a Vietnamem musel Vietnam přistoupit na rozvoj a podporu vysoké ochrany v oblasti duševního vlastnictví. Jestliže Vietnam své závazky zajistí, je následně umožněn vzájemný ekonomický rozvoj, a to díky postupnému odstraňování všech cel.

Práva duševního vlastnictví jsou zásadní pro hospodářskou činnost a růst. Pro své vlastníky i celé hospodářství představují významnou hodnotu. Tato práva se uplatňují paralelně s předpisy, která duševní vlastnictví upravují v jednotlivých členských státech, a jsou v souladu s mezinárodními systémy práv duševního vlastnictví.¹²⁴

- **Humanitární pomoc a civilní ochrana** - z porovnávaných nečlenských států se významné humanitární pomoci ze strany EU dostalo Venezuele. Od roku 2016 doposud činila humanitární pomoc celkový objem 84 mil. EUR.

¹²³ Životní prostředí [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi/>

¹²⁴ Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO) [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/euipo_cs

Díky mezinárodnímu právu dochází k realizaci humanitární pomoci, která je vytvářena na všeobecně uznávaných základech principů humanity, solidarity, neutrality, nediskriminace a nestrannosti.¹²⁵

- **Regionální politika** - snahy EU v oblasti regionální politiky směřují spíše z národních úrovní do úrovní municipalit a regionů v jednotlivých státech. Tento způsob je uplatňován například v Evropské politice sousedství a s tím spojené čerpání finančních prostředků viz Ukrajina, Gruzie.

Evropská politika sousedství se vztahuje na některé země, které s EU bezprostředně sousedí, jak na souši, tak na moři. Vztahy s ostatními zeměmi se řídí jinými dohodami. V současné době představuje prioritu EU v oblasti vnějších vztahů. Cílem je sdílet výhody rozšíření z roku 2004 se zeměmi sousedství posilováním stability, bezpečnosti, blahobytu všech, jichž se to týká. Privilegované vztahy jsou založeny na vzájemných závazcích zejména v oblastech vlády práva, dobrého vládnutí, respektu k lidským právům, včetně práv menšin, prosazování dobrých sousedských vztahů a principů tržního hospodářství a udržitelného rozvoje. Jde o partnerství založené na sdílených hodnotách, jako jsou demokracie, respekt k lidským právům, právní stát, tržní ekonomika, udržitelný rozvoj, apod.¹²⁶

- **Spravedlnost a vnitřní záležitosti** - výsledkem aktivního přibližování právního rámce Gruzie k unijnímu je společná reforma tamního soudnictví. Na základě směrnic EU se změnil například Zákon o bankovních licencích v Gruzii.

Vrcholným orgánem v oblasti práva je Soudní dvůr EU, který „nese odpovědnost za jednotnost výkladu aplikace práva EU a kontroluje legitimitu rozhodování Rady a Evropské komise“.¹²⁷

- **Zaměstnanost a sociální věci** - EU umožnila Bangladéši bezcelní přístup na trh, kromě zbraní a střeliv. Smlouva neumožňovala pouze bezcelní

¹²⁵ König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). V Praze: C. H. Beck, str. (422 – 423).

¹²⁶ Evropská politika sousedství [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>

¹²⁷ Evropský soudní dvůr [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/101/sekce/evropsky-soudni-dvur/>

přístup na jednotný trh, ale zároveň stanovila Bangladéši závazky v pracovním právu a ochraně zaměstnanců, bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a odpovědnému obchodnímu jednání. Bangladéšská legislativa se tak přibližuje mezinárodním normám.

Evropská sociální politika patří do oblasti sdílené pravomoci EU, protože každý členský stát má jiné historické tradice a možnosti realizace této politiky. Sociální politika se od počátku úzce pojila s projektem společného trhu a jejím cílem je usnadnit hledání zaměstnání, modernizovat systémy sociálního zabezpečení, usnadnit pracovníkům volný pohyb v rámci EU, zmírnit chudobu a chránit postižené osoby.¹²⁸

- **Zemědělství a bezpečnost potravin** - smlouva o volném obchodu mezi EU a Vietnamem měla vliv na legislativní úpravy ve Vietnamu v oblasti hygienických opatření, bezpečnosti potravin, rostlin a živočišných produktů.

Většina právních předpisů a norem EU v odvětví zemědělství, chovu zvířat a produkci potravin, slouží k ochraně zdraví lidí i zvířat. Celý řetězec výroby a zpracování potravin v EU, dovoz a vývoz zboží, ošetřuje rozsáhlý soubor evropských právních předpisů. Politika a činnost EU v oblasti bezpečnosti potravin se soustředí na 4 hlavní oblasti: hygiena potravin, zdraví zvířat, zdraví rostlin a znečišťující látky a rezidua.¹²⁹

- **Minimálně ovlivňovaná politika – daně, doprava, energetika, vesmírné záležitosti, výzkum a inovace, vzdělání a kultura:**

- **Daně** - daňová politika je spojena především s příjmy do státního rozpočtu a následně s výdaji stanovenými pro každý rozpočtový rok. V oblasti výběru a následné správy daní si třetí země, stejně tak jako členské země, zachovávají integritu a svébytnost. Přesto dochází k mezinárodní spolupráci a harmonizaci daňových systémů, aby došlo k eliminaci dvojího zdanění.

U přímých daní EU stanovila harmonizační normy fragmentovaných daňových systémů, které slouží k zamezení vyhýbání se zdanění či

¹²⁸ Zaměstnanost a sociální věci [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/688/sekce/zamestnanost-a-socialni-veci/>

¹²⁹ Bezpečnost potravin v EU [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_cs

dvojitému zdanění, ale na rozdíl od jednotlivých států neurčuje daně, které občan zaplatí a také účelovost těchto daní.¹³⁰

- **Doprava** - v roce 2009 byla uzavřeno partnerství mezi devíti státy EU, Komisí, Běloruskem, Norskem a Ruskem, ve kterém bylo cílem zlepšit dopravní a logistické spojení, a tím podpořit stimul hospodářského růstu zainteresovaných států.

Dopravní sektor patří k vybranému okruhu veřejných politik, které byly zahrnuty již do Smlouvy o založení EHS v roce 1958, neboť se jednalo o přirozené vyústění myšlenky vybudování společného trhu a principu volného pohybu zboží, osob a služeb.¹³¹

- **Energetika** - mezinárodní spolupráce v oblasti energetiky spočívá v zachování nejvyšší normy jaderné bezpečnosti, a to za možnosti grantů, respektive finanční nástrojů pro státy, které nejsou součástí EU. EU uzavřela dohodu s Japonskem o vytvoření společného přístupového rámce pro oblast jaderné energie.

V současné době EU v oblasti energetiky řeší 5 zásadních tematických oblastí: 1. bezpečnost, solidaritu a důvěru, 2. plně integrovaný vnitřní trh s energií, 3. energetickou účinnost, 4. boj proti změně klimatu - nízko emisní mobilita a podpora obnovitelných zdrojů, 5. výzkum, konkurenceschopnost a inovace zejména čistých energetických technologií.¹³²

- **Vesmírné záležitosti** - existuje široká mezinárodní spolupráce EU s ostatními nečlenskými státy, například s USA, Ruskem, Čínou. Spolupráce je zaměřena na ochranu kosmické infrastruktury, školení a vzdělávání v oblasti vesmírných záležitostí.

EU patří k nejvýznamnějším světovým hráčům na poli vesmírného průmyslu a výzkumu. Evropu ale čekají i jiné výzvy, než jen posilování své konkurenceschopnosti a autonomie. V souvislosti se zvyšujícím se zájmem o vesmír je potřeba zabývat se například bezpečností „provozu“

¹³⁰ Cla [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/customs_cs

¹³¹ Doprava [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8949/sekce/doprava/>

¹³² Energetika [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8950/sekce/energetika/>

ve vesmíru, planetární obranou nebo kosmickým právem. Reagovat je nutné i na skutečnost, že vesmír už není jen doménou států. Narůstá aktivita a vliv nestátních aktérů, zejména soukromých společností, které do vesmírného výzkumu investují obrovské částky a mají velké ambice. Vystává potřeba vést s nimi dialog a zapojit je do vytvoření mezinárodního režimu využívání vesmíru.¹³³

- **Výzkum a inovace** - mezi EU a Japonskem probíhala na základě několika smluv mnohaletá spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, která vyústila ve společnou vizi definující úzký vztah v této oblasti.

Inovace jsou jednou z nejdůležitějších oblastí strategie EU, jejímž cílem je zajistit růst a vznik nových pracovních míst. Výzkumná politika byla jedním ze základních elementů Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost, jejímž cílem bylo přispět k ekonomickému růstu Unie, vytvořit pracovní místa, zlepšit kvalitu života a reagovat na sociální výzvy jako je chudoba, stárnutí populace a zhoršení životního prostředí. EU usiluje o vytvoření jednotného Evropského výzkumného prostoru, v němž by měli výzkumní pracovníci možnost působit v kterékoli členské zemi Unie. Postavení EU je sice v mnoha technologiích poměrně vysoko, nicméně vedle klasických rivalů, jako jsou USA a Japonsko, se nyní objevují i rozvíjející se ekonomiky, které mohou postavení EU ohrozit.¹³⁴

- **Vzdělání a kultura** - EU finančně podporuje vedle členských států i několik desítek třetích států v oblasti vzdělávání a hodlá přispět k Agendě OSN 2030 pro udržitelný rozvoj, jejíž součástí je zajistit všem právo na vzdělání a zlepšit obecné kvality vzdělávání. Například Bělorusko čerpá z EU z finančního nástroje politiky sousedství i v oblasti vzdělávání. Účastní se také programu Mobility studentů a učitelů ERASMUS+.

EU má přispívat k rozvoji kvalitního vzdělávání a odborné přípravy tím, že bude podporovat spolupráci mezi členskými státy, které jsou nadále odpovědné za obsah výuky, organizaci vzdělávacího systému a systému odborného vzdělávání a jejich kulturní a jazykové rozmanitosti. V rámci

¹³³ Vesmír a EU: Jakým výzvám Evropa čelí [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/9007/32886/clanek/vesmir-a-eu-jakym-vyzvam-evropa-celi/>

¹³⁴ Věda a výzkum [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/681/sekce/veda-a-vyzkum/>

iniciativy Evropského sboru solidarity je cílem umožnit mladým lidem, zapojit se do dobrovolné činnosti a projektů. Ty mohou zahrnovat oblasti jako životní prostředí, kultura, vzdělání, pomoc při odvracení přírodní katastrofy nebo při odstraňování jejích následků, pomoc ve střediscích pro uchazeče o azyl či v komunitách s nejrůznějšími sociálními problémy.¹³⁵

Výzkumná otázka č. 2

Jaký důraz je kladen na otázky ohledně lidských práv a ekonomických zájmů?

Základní lidská práva, občanské svobody a demokracie včetně jejich dodržování a respektování patří mezi hlavní priority evropské zahraniční politiky. Podpora těchto práv a principů je zřejmá například i tím, že jsou ukotveny ve Smlouvě o Evropské unii na základě respektování Všeobecné deklarace lidských práv. EU má obchodní politiku nastavenou tak, aby její partneři ve třetích zemích respektovali standardy ochrany základních lidských práv a svobod. Pomáhají jí při tom preferenční obchodní dohody nebo jednostranná obchodní omezení.

Lidská práva tvoří také důležitou agendu při politickém dialogu Evropské unie s třetími státy, v obchodní politice, rozvojové spolupráci, technické, finanční a humanitární pomoci a aktivitách Unie v OSN či na jiných multilaterálních fórech. Od poloviny devadesátých let jsou do mezinárodních smluv uzavíraných se třetími zeměmi vkládány tzv. lidskoprávní doložky, jejichž porušení může v některých případech vést až k pozastavení provádění dané smlouvy.¹³⁶

Na legislativní úrovni EU neustále provádí činnosti směřované k rozvoji a vývoji v oblasti nejen mezinárodního práva, ale také práva na lokální úrovni, k dosažení těchto cílů EU nabízí pomoc ve formě grantové politiky.¹³⁷ Pokud hrozí, že evropské finance budou použity na účel podpory konfliktů či porušování lidských práv ve třetích zemích, může tomu Evropská unie zabránit například tím, že některé mezinárodní smlouvy či dohody vypoví. EU disponuje striktními omezení a přísnými pravidly proti neetickému či nekalému využívání komodit z evropského trhu. Unie nastavila pravidla a sleduje jejich dodržování, která mají zajistit, aby nebyly zneužity výrobky nebo technologie prvotně

¹³⁵ Vzdělání a školství [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/670/sekce/vzdelani-a-skolstvi/>

¹³⁶ Lidská práva [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/679/sekce/lidska-prava/>

¹³⁷ König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). C. H. Beck, str. (414-415).

určené pro občanské použití, jako jsou válečné konflikty či nehumánní pokusy či testování. Zpětnou kontrolu vývozu EU zajišťuje společný evropský seznam, ve kterém je definováno zboží dvojího užití.¹³⁸

EU vede dialogy o lidských právech s více než 40 zeměmi a organizacemi (např. Rusko, Čína a Africká unie). Je aktivní i na poli antidiskriminační politiky. Komise přijala opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

¹³⁸ Globalizace, mezinárodní obchod a lidská práva: jak je skloubit [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/economy/20190612STO54309/jak-muze-mezinarodni-obchod-pomoc-v-ochrane-lidskych-prav>

ZÁVĚR

Počínaje integračním vývojem Společenství docházelo k definování priorit. Následné přeformování Společenství do podoby Evropské unie, která již disponuje určitými kompetencemi v zahraničním odvětví, je patrný vliv priorit na nečlenské státy.

Na základě mezinárodních aktivit Unie a rešerše bilaterálních smluv mezi EU a třetími státy je možné determinovat snahy Evropské unie o aktivním ovlivňování určitých problematik na globální úrovni. Především se Unie celosvětově snaží o dodržování a respektování základních lidských práv a občanské svobody. EU dále podporuje pluralismus, nezávislost justice a reformy směřované k demokracii. K zajištění dodržování těchto standardů Evropská unie používá mechanismy jako je Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva. Skrze tento nástroj EU nabízí granty, o které mohou požádat jednotlivé státy a jeho orgány nebo decentralizované správní jednotky a organizace na úrovni mezinárodní či regionální. Mezi další mechanismus se také řadí jednotná obchodní politika EU, která je nastavená tak, aby obchodní partneři ve třetích zemích respektovali standardy ochrany základních lidských práv a svobod. V případě nedodržování těchto práv a svobod Evropská unie může dohodu pozastavit či vypovědět. Dále Evropská unie významně ovlivňuje politiku životního prostředí. Je patrná snaha Unie zakomponovat do mezinárodních smluv mezi EU a třetími státy kapitoly, které se zabývají environmentální problematikou. K dosažení bezcelního přístupu na unijní trh jsou třetí státy zavázány k aktivnímu dodržování mezinárodních smluv ohledně životního prostředí a k aktivní činnosti v téže problematice, jedná se například o úpravu legislativního rámce.

Evropská unie se snaží ovlivnit i řadu dalších aktivit třetích států. Například se jedná o oblasti zemědělství a bezpečnosti potravin, zaměstnanosti a sociálních věcí nebo spravedlnosti a vnitřních záležitostí a další. V bakalářské práci jsou tyto oblasti definovány, jako průměrně ovlivňované. Jasným příkladem pro minimálně ovlivňovanou politiku je politika daní, která má značný vliv na příjem do státního rozpočtu.

Evropská unie aktivně nabádá všechny státy k zodpovědnému chování ve všech oblastech, počínaje dodržováním lidskoprávních principů, až po solidární přístupy k rozvojovým zemím.

SUMMARY AND KEY WORDS

The bachelor's thesis entitled "Foreign Activities of the European Union" deals with processes and internal issues and their subsequent implications for setting priorities in concluding bilateral and multilateral agreements on the international stage. The theoretical part of this bachelor's thesis defines integration developments of the European Union as well as a key institutions of the Union. Also, thesis presents the procedures for excluding foreign trade, further development and activity of the Common Foreign and Defence Policy of the European Union and the European External Action Service and the publication of foreign instruments of the European Union. The results of the research questions define which politics and internal affairs of third countries are primarily influenced by the foreign activities of the European Union. The first question is "*Which policies of third countries are influenced by EU and the degree of influence?*" The second question is "*What emphasis is placed on issues related to human rights and economic interests?*" The results are processed through a literary research and publicly available sources. The work compares the degree of influence of the European Union over the policy of third countries and divides the degree of influence in three levels: The most affected policy, the moderate affected policy and the least affected policy. The research part of the bachelor thesis specifically compares policies: taxes, transport, energy, economic affairs, humanitarian aid and civil protection, human rights, regional affairs, justice and home affairs, space affairs, education and culture, employment and social affairs, environment and climate change, and lastly agriculture and food safety.

Key words:

bilateral and multilateral agreements, foreign policy, European Union, third countries, influence, integration process, institutions, relation, policy, human rights, economic interests

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

- Bauer, P. (2015). *Arab Spring challenges for democracy and security in the Mediterranean*. Routledge.
- Cini, M. (2007). *European union politics*. Oxford press.
- Davies, K. (2013). *Understanding European Union law / Karen Davies (5th ed)*. Routledge.
- Dostál, P. (2010). *Multi-speed European Union: differentiated integration and spatial development in public opinion*. Czech Geographic Society.
- Duben, R. (2003). *Veřejný sektor*. Oeconomica.
- Duke, S. (2009). Providing for European-Level Diplomacy after Lisbon: The Case of the European External Action Service. *The Hague Journal Of Diplomacy* 4, (2), 211 – 233.
- Duke, S. (2006). Areas of Grey: Tensions in EU External Relations Competences. *Eipascope*, 21 - 27.
- Fiala, P., & Pitrová, M. (2009). *Evropská unie (2., dopl. a aktualiz. vyd)*. Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Fojtíková, L., & Lebedzik, M. (2008). *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. C.H. Beck.
- Foret, M., Šašinka, O., & Procházka, P. (1999). *Evropské marketingové prostředí (1999 ed.)*. Computer Press.
- Gasper, J. (2008). The quest for European foreign policy consistency and the Treaty of Lisbon. *Humanitas Journal Of European Studies* 2, (1), 21 - 27.
- Had, M. (2000). *První pilíř Evropské unie (2. rozš. a upr. vyd)*. Ústav mezinárodních vztahů.
- Had, M., & Pikna, B. (2001). *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
- Herrmann, C., & Terhechte, J. P. (2011). *European yearbook of international economic law*. Springer.

- Jordan, A. (2005). *Environmental policy in the European Union* (2nd ed). Earthscan.
- Keřkovský, M., & Keřkovská, A. (1999). *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Computer Press.
- König, P. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu* (2., aktualiz. vyd). C. H. Beck.
- Kučera, Z., Pauknerová, M., & Růžička, K. (2008). *Právo mezinárodního obchodu*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Leal-Arcas, R. (2019). *Solutions for Sustainability: How the International Trade, Energy and Climate Change Regimes Can Help* (1st ed.). Springer International Publishing.
- Pitrová, M. (1999). *Institucionální struktura Evropské unie*. Masarykova univerzita.
- Plechanovová, B. (2004). *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření: hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Karolinum.
- Šlosarčík, I., & Kasáková, Z. (2013). *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Grada.
- *Amsterodamská smlouva*. (1999). Ústav mezinárodních vztahů.

Internetové zdroje

- *Bangladesh* [Online]. Čerpáno z <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/bangladesh/>
- *Bezpečnost potravin* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_cs
- *Bilateral relations on competition issues*, [Online]. Čerpáno z <https://ec.europa.eu/competition/international/bilateral/index.html>
- *Cla* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/customs_cs
- *Činnost Evropské komise v mezinárodních vztazích* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/international-relations_cs
- *Daně* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/taxation_cs

- *Doprava* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/transport_cs
- *Doprava* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8949/sekce/doprava/>
- *Duševní* [Online], *průmyslové a obchodní vlastnictví*. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/36/dusevni-prumyslove-a-obchodni-vlastnictvi>
- *Education* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/education_en
- *Energetika* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8950/sekce/energetika/>
- *EU increases emergency assistance to Venezuela by €50 million* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/echo/news/eu-increases-emergency-assistance-venezuela-50-million_en
- *EU-China Comprehensive Agreement on Investment* [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2115>
- *EU-Vietnam Trade Agreement – memo* [Online]. Čerpáno z <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1922>
- *European Neighbourhood Policy* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/international/neighbourhood-policy/
- *Evropská centrální banka (ECB)* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_cs
- *Evropská centrální banka* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>
- *Evropská centrální banka* [Online]. Čerpáno z <https://www.mvcr.cz/clanek/evropska-centralni-banka.aspx>
- *Evropská politika sousedství* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>
- *Evropská rada* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_cs
- *Evropská rada* [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/>
- *Evropská rada a Rada Evropské unie: Historie* [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/history/?filters=2031>

- *Evropské politiky* [Online]. Čerpáno z <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/evropske-politiky-31448/>
- *Evropské službě pro vnější činnost (ESVČ)* [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73759/node/73759_cs
- *Evropský parlament* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/92/sekce/evropsky-parlament/>
- *Evropský soudní dvůr* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/101/sekce/evropsky-soudni-dvur/>
- *Evropský účetní dvůr (EÚD)* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_cs
- *Evropský účetní dvůr* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/832/sekce/evropsky-ucetni-dvur/>
- *Financial cooperation with non-EU countries on nuclear safety (2014–20)* [Online]. Čerpáno z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:180503_1
- *Globalizace, mezinárodní obchod a lidská práva: jak je skloubit* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/economy/20190612STO54309/jak-muze-mezinarodni-obchod-pomoc-v-ochrane-lidskych-prav>
- *Hospodářská soutěž* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/competition_cs
- *Humanitární pomoc* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/164/humanitarian-aid>
- *Humanitární pomoc a civilní ochrana* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_cs
- *Inspiring non-EU countries* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/international/
- *Institute EU* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/76/sekce/institute-eu/>
- *Internaciona aspects* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/growth/sectors/space/international-aspects_en
- *International carbon market* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/markets_en

- *International transport agreements: TRACECA, SEETO and NDPTL* [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:tr0055>
- *ITER: Euratom/Japan agreement on nuclear fusion* [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:i23046>
- *Jednotný trh* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/single-market_cs
- *Lidská práva* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/679/sekce/lidska-prava/>
- *Lisabonská smlouva* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>
- *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>
- *Maastrichtská smlouva o Evropské unii* [Online]. Čerpáno z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0026>
- *Mezinárodní dohody - úloha Rady* [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/international-agreements/>
- *Mezinárodní záležitosti* [Online]. Čerpáno z <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/international/html/index.cs.html>
- *Obchod* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/trade_cs
- *Obchodní rozhovory mezi EU a USA: sporné otázky* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20190214STO26415/obchodni-jednani-eu-a-usa-sporne-otazky>
- *Oblasti činnosti EU* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_cs
- *Podnikání a průmysl* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_cs
- *Politické strategie EU* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/strategy_cs
- *Práce EÚD* [Online]. Čerpáno z <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/ECAWork.aspx>
- *Rada Evropské unie* [Online]. Čerpáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/>

- *Rada ministrů* [Online]. Čerpáno z http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1245_eu_institutions/page5.shtml
- *Regionální politika* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_cs
- *Rural development* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_en
- *Share EU-Japan Science and Technology Relations* [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/delegations/japan/19229/eu-japan-science-and-technology-relations_en
- *Soudní dvůr Evropské unie* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/26/soudni-dvur-evropske-unie>
- *Společná zahraniční a bezpečnostní politika* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/foreign-security-policy_cs
- *Stručný přehled společné zemědělské politiky* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_cs#thecapafter2020
- *Tribunál* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/102/sekce/tribunal/>
- *Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO)* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/euipo_cs
- *Věda a výzkum* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/681/sekce/veda-a-vyzkum/>
- *Venezuela* [Online]. Čerpáno z https://ec.europa.eu/echo/where/latin-america-caribbean/venezuela_en
- *Vesmír a EU: Jakým výzvám Evropa čelí* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/9007/32886/clanek/vesmir-a-eu-jakym-vyzvam-evropa-celi/>
- *Vnější vztahy EU* [Online]. Čerpáno z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/chapter/213/the-eu-s-external-relations>
- *Vytvoření ESVČ* [Online]. Čerpáno z https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/74105/vytvořen%C3%AD-esvč_cs

- *Výzkum a inovace* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/research-innovation_cs
- *Vzdělání a školství* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/670/sekce/vzdelani-a-skolstvi/>
- *Zaměstnanost a sociální věci* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/688/sekce/zamestnanost-a-socialni-veci/>
- *Změny po Lisabonské smlouvě* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>
- *Životní prostředí* [Online]. Čerpáno z https://europa.eu/european-union/topics/environment_cs
- *Životní prostředí* [Online]. Čerpáno z <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi/>

Další zdroje

- Annual report on the implementation of EU free trade agreements (2019) [Online]. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/october/tradoc_158388.pdf
- Association Implementation Report on Georgia (2019) [Online]. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/2019_association_implementation_report_georgia.pdf
- *EU Trade*, @trade_eu [Online]. Čerpáno z Čerpáno z https://twitter.com/trade_eu/status/1097814612026843136
- Implementation of the Bangladesh Compact (2017) [Online]. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/october/tradoc_156343.pdf
- *Michaela Šojdrová*, @msojdrova [Online]. Čerpáno z Čerpáno u <https://twitter.com/msojdrova/status/1227916978314235907>
- Smlouva o zaležení Evropského společenství, článek 131.
- Troszczyńska – van Genderen, Legrand, 2016 [Online]. Čerpáno z <http://docplayer.cz/27609635-Zahranicni-politika-cile-nastroje-a-dosazene-vysledky.html>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CAI	EU - China Comprehensive Agreement on Investment
CARIFORUM	Karibské fórum
ECB	Evropská centrální banka
ECW	Vzdělávání nemůže čekat
EHS	Evropskému hospodářskému společenství
ECHO/GŘ ECHO	Generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc
EIB	Evropská investiční banka
EIDHR	Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva
ESA	Evropská kosmická agentura
ESIF	Evropské strukturální investiční fondy
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVČ	Evropská služba pro vnější činnost
EU	Evropská unie
EÚD	Evropský účetní dvůr
EUR	Euro
Euratom	Evropské společenství pro atomovou energii
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
GPE	Globální partnerství pro vzdělávání
Komise	Evropská komise
mil.	milionů
NDPTL	The Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics
NED	National Endowment for Democracy
OSN	Organizace spojených národů
Parlament	Evropský parlament
Rada	Evropská rada
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
SZP	Společná zemědělská politika Evropské unie
Unie	Evropská unie
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace
ŽP	životní prostředí

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

V bakalářské práci jsou použity formáty tabulek a obrázků, a proto je uveden jejich rejstřík, který je řazen podle pořadového čísla tabulek.

Tabulka č. 1: Rozhodovací orgány ECB

Tabulka č. 2: Vliv zahraniční činnosti Evropské unie na dílčí politiky nečlenských států

Obrázek č. 1: Stav obchodu Evropské unie